

Masteruppsats i offentlig förvaltning [VT 2016]

Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet

Tua Lennartsson

Handledare: Carina Abrahamson Löfström

Examinator: Iwona Sobis

Fritidens ideella byråkrater

- en flerfallsstudie rörande en stadsdels möjlighet att, med hjälp av föreningsbidrag, styra sitt lokala föreningsliv

*Att skriva en uppsats är som att åka en riktigt snabb bergochdalbana,
full fart framåt och med toppar och dalar.*

Till att börja med skulle jag vilja tacka Cornelia Lönnroth på stadsledningskontoret i Göteborgs stad för att hon gett mig möjligheten att få vara delaktig i Göteborgs stads översyn av sitt föreningsstöd. Tack för förtroendet!

Jag skulle också vilja passa på att rikta ett stort tack till de fantastiska och engagerade tjänstepersoner och föreningsrepresentanter som har tagit sig tid att svara på mina frågor. Det känns bra att veta att det finns eldsjälar ute i vårt samhälle som vill arbeta för att skapa en trygg plats för barn och ungdomar samt en bättre social inkludering i samhället.

Sist, men *absolut inte* minst, vill jag rikta ett stort tack till min handledare Carina Abrahamson Löfström som har ställt upp med kloka synpunkter när jag har känt att jag har tagit mig vatten över huvudet. Tack vare stödet har denna uppsats lett till en större personlig utveckling än jag från början kunnat tro.

TACK till alla er som har åkt med mig i några etapper och som har hjälpt mig att nå slutdestinationen!

Det har varit en hejdundrande åktur det här!

Tua Lennartsson

Göteborg, 2016-05-26

Sammanfattning

Samhället är uppbyggt av olika sfärer vilka samtliga är beroende av, och påverkar, varandra. Två av dessa sfärer är civilsamhället med sitt omfattande föreningsliv och statsapparaten med sin offentliga sektor. Den offentliga sektorn kan på olika sätt stötta sitt lokala föreningsliv, bland annat genom föreningsbidrag. Föreningsbidragen har under åren utvecklats mot att allt mer styra föreningslivet vilket är något som kan komma att påverka relationen mellan de olika aktörerna. Syftet med denna uppsats är att öka kunskapen kring om och hur Göteborgs stad använder föreningsbidrag som styrmedel och frågeställningen som besvaras är; vad kännetecknar relationen mellan det lokala föreningslivet (bidragssökande aktörer) och stadsdelsförvaltningarna (bidragsgivande aktörer) inom Göteborgs stad?

Studiens material består av intervjuer med föreningskonsulenter inom tre utvalda stadsdelar samt med ett urval av föreningsrepresentanter inom området kultur och fritid i stadsdelarna. Intervjuerna har presenterats och analyserats utifrån centrala begrepp som hämtats ur forskningen rörande relationen mellan civilsamhället och statsapparaten. Dessa centrala begrepp är; finansiering, kontroll, kommunikation och kontakt. Resultatet visar att uppfattningarna kring relationen varierar utifrån föreningarnas perspektiv. Majoriteten anser dock att de inte har någon möjlighet till påverkan eller inflytande i sin stadsdel, trots en god relation och kontinuerlig kontakt med föreningskonsulenter, och att det leder till att relationen mellan de olika sfärerna inte anses vara integrerad. Detta trots att majoriteten av tjänstepersonerna anser att närheten och mötet är av central betydelse och försöker skapa en integrerad relation. Utifrån resultatet kan det även konstateras att stadsdelarna använder sitt föreningsstöd som ett styrmedel och att de styrmedel som uppkommer ur bidragsförfarandet är finansmakt, med främst finansiell styrning, samt kontrollmakt.

Nyckelord: civilsamhället, offentliga styrmedel, föreningsbidrag, relationsaspekter

Innehållsförteckning

INLEDNING	5
FÖRENINGSLIVET OCH DEN OFFENTLIGA SEKTORN	6
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	10
TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	11
RELATIONEN MELLAN CIVILSAMHÄLLET OCH DEN OFFENTLIGA SEKTORN	11
<i>Finansiering och kontroll</i>	12
<i>Kontakt och kommunikation</i>	15
ANALYSMODELL	16
STUDIENS TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	18
HUR VALDES TJÄNSTEPERSONERNA UT?	19
HUR VALDES FÖRENINGARNA UT?	20
ANONYMITET	21
INTERVJUFÖRTECKNINGAR	21
SEMISTRUKTURERADE INTERVJUER OCH OPERATIONALISERING	22
AVGRÄNSNINGAR	23
GÖTEBORG STAD OCH DESS STÖD TILL FÖRENINGSLIVET	24
STADSDELSFÖRVALTNINGEN ANGERED	25
STADSDELSFÖRVALTNINGEN NORRA HISINGEN	26
STADSDELSFÖRVALTNINGEN VÄSTRA GÖTEBORG	27
EMPIRI OCH ANALYS	28
FÖRENINGSBIDRAG – OFFENTLIGT STÖD ELLER OFFENTLIGT STYRMEDEL	28
UPPFATTNINGAR RÖRANDE FÖRENINGSSTÖD I STADSDELEN ANGERED.....	30
<i>Finansiering och kontroll</i>	31
<i>Kommunikation och kontakt</i>	34
VAD KÄNNETECKNAR RELATIONEN MELLAN BIDRAGSSÖKANDE OCH BIDRAGSGIVANDE AKTÖRER I	
STADSDELEN ANGERED	37
UPPFATTNINGAR RÖRANDE FÖRENINGSSTÖD I STADSDELEN NORRA HISINGEN	38
<i>Finansiering och kontroll</i>	38
<i>Kontakt och kommunikation</i>	40
VAD KÄNNETECKNAR RELATIONEN MELLAN BIDRAGSSÖKANDE OCH BIDRAGSGIVANDE AKTÖRER I	
STADSDELEN NORRA HISINGEN	43
UPPFATTNINGAR RÖRANDE FÖRENINGSSTÖD I STADSDELEN VÄSTRA GÖTEBORG.....	44
<i>Finansiering och kontroll</i>	44
<i>Kommunikation och kontakt</i>	47
VAD KÄNNETECKNAR RELATIONEN MELLAN BIDRAGSSÖKANDE OCH BIDRAGSGIVANDE AKTÖRER I	
STADSDELEN VÄSTRA GÖTEBORG.....	49
RESULTAT	50
VAD KÄNNETECKNAR RELATIONEN MELLAN DET LOKALA FÖRENINGSLIVET (BIDRAGSSÖKANDE AKTÖRER)	
OCH STADSDELSFÖRVALTNINGARNA (BIDRAGSGIVANDE AKTÖRER) INOM GÖTEBORGS STAD?	50
FÖRENINGSBIDRAG SOM OFFENTLIGT STYRMEDEL?	55
SLUTSATSER	60
VIDARE FORSKNING	62
REFERENSLISTA	64
BILAGOR.....	67
BILAGA 1	67
BILAGA 2	68

Inledning

*”Civilsamhället är den motor som driver samhällen mot ständig förbättring.
I Sverige och i andra länder.” (Lövin 2015)*

De flesta i din bekantskapskrets har med all säkerhet någon gång varit medlem och aktiv inom en förening. Det kan handla om fotbollsklubben hen var aktiv inom som barn, teatergruppen som träffades en gång i veckan för improvisationsteater eller fackföreningen hen i dagsläget är medlem i. Detta innebär att de flesta medborgare i Sverige har haft kontakt med, och således även har en relation till, civilsamhället och dess stora föreningsliv.

”[...] civilsamhället fungerar som sammanbindande kitt – som väver ihop staden och som påverkar människors hälsa, delaktighet och känsla av sammanhållning” (Stigendal et al. 2013:47)

Samhället är uppbyggt av och består av flera olika sektorer, vilka samtliga är beroende av varandra och således även påverkar varandra. Den ideella sektorn spelar en viktig roll rörande demokrati och utveckling, inte bara i Sverige, och relationen mellan samhällets sektorer är något som är av stor betydelse (Johansson 2005a:11). Den offentliga sektorn och dess kommuner kan på olika sätt hjälpa sitt lokala föreningsliv, ett sätt är genom ekonomiska medel i form av föreningsbidrag. Dessa bidrag beviljas generellt sett till föreningar som har en demokratisk uppbyggnad och som bidrar till den så kallade samhällsnyttan, det vill säga verksamheter som ses som positiva för det samhälle som vi lever i (Wijkström & Lundström 2002:220f). Denna offentliga finansiering kan vara en faktor som kan komma att påverka relationen mellan den offentliga sektorn och föreningslivet (Lundåsen 2010:53). Relationen mellan civilsamhället och dess föreningsliv samt den offentliga sektorn är något som i dagsläget ges allt mer uppmärksamhet. Inom Göteborgs stad har det i 2016 års budget formulerats ett uppdrag rörande stadens bidragsprocess, uppdraget lyder enligt nedan:

”Stadens modell för att fördela föreningsbidrag ska ses över. Det gäller både instanser som beviljar bidrag och i vilken utsträckning stödet ger önskad effekt.” (Göteborgs stad 2016b:18).

Uppsatsen som du nu har i din hand är en del av den kartläggning som i dagsläget genomförs inom Göteborgs stad. Med anledning av att den ideella sektorn i Sverige är störst inom området kultur och fritid (Johansson 2005b:13), så är det således den aspekten av det lokala föreningslivet som till största delen kommer att uppmärksammas i följande studie.

Föreningslivet och den offentliga sektorn

I detta avsnitt presenteras forskning rörande Sveriges civilsamhälle och dess föreningsliv. Bland annat presenteras definitioner och den utveckling som både skett och som i dagsläget sker inom området. Syftet med avsnittet är att öka förståelsen och kunskapen inom ämnesområdet för att senare mynna ut i uppsatsens syfte och frågeställning.

Föreningslivet i Sverige är både omfattande och unikt jämfört med hur det ser ut i resten av världen. Både sett utifrån ett historiskt och nutida perspektiv så representerar föreningslivet starka demokratiska värden och anses således fungera som något essentiellt för den demokratiska processen. Föreningslivet är både röstgivande och betydelsefullt för opinionsbildning och kan även fungera som en mötesplats där samspel och interaktion leder till människors utveckling samt ett sätt att bryta människors isolering. En ytterligare positiv aspekt av föreningslivet är att det även verkar för en demokratisk skolning genom att medlemmar lär sig hur demokratiska beslutsprocesser fungerar. Dessa aspekter anses tillsammans skapa en grund för både mellanmänsklig tillit och samhällstillhörighet (SKL 2009:5, Wijkström & Lundström 2002:202).

Det finns olika definitioner på vad en förening är. Enligt Nationalencyklopedin beskrivs föreningen som ”en organiserad grupp med viss avgränsad verksamhet vanligen på lokal nivå”. I Bonniers svenska ordbok uttrycks det istället som ”en grupp människor som organiserar sig för något gemensamt ändamål” (Olsson 2008:7). I Sverige har möjligheten att bli medlem i föreningslivet sedan lång tid tillbaka setts som en central demokratisk rättighet, denna rättighet har ansetts vara så viktig att den fastslagits i en av grundlagarna. I Regeringsformen berörs föreningsfriheten i 2 kap. 1 §. Föreningsfrihet innebär att en individ ska ges frihet att sammansluta sig med andra för allmänna eller enskilda syften (SFS 1974:152). I dagsläget finns det ingen annan lag som styr ideella föreningar och dess verksamhet, detta trots flera försök under 1990-talet (Olsson 2008:9, Wijkström 2012:9). Det innebär därmed att det är ett relativt oreglerat verksamhetsfält med litet stöd i form av en formell lagstiftning. Dock innebär inte detta att de ideella föreningarna helt står utanför det

svenska rättssystemet, rättsväsendet har successivt genom rättspraxis format grundläggande regler rörande föreningarna. Det allra viktigaste regelverket är dock de stadgar som formulerats och antagits av föreningarnas egna medlemmar (Prop. 2009/10:55 s.10).

Civilsamhället har på kort tid etablerats som ett centralt begrepp i dagens samhälle. Civilsamhället består av alla de verksamheter och organisationer som drivs av ett ideellt engagemang. Det kan röra sig om allt från föreningsverksamhet till trossamfund och olika slags nätverk (Harding 2012a:11). Civilsamhället är ett begrepp med flera olika definitioner och betydelser (Pevcin 2012:632). Något som dock är återkommande är att civilsamhället betraktas som en egen sfär i dagens samhälle och som innehåller ett flertal olika typer av rörelser, sammanslutningar och frivilligorganisationer. Det är även en sfär som anses förhålla sig autonom från både statsapparaten och näringslivet (Lundberg 2011:77). Några av de främsta grundläggande värdena för föreningslivet är just dess självständighet och oberoende gentemot den offentliga sektorn och näringslivet (Statskontoret 2004:65). Enligt Micheletti (1994) kan det civila samhället förstås som ett filter mellan medborgarna och staten, detta genom att organisationerna i civilsamhället står oberoende gentemot staten och således skapar en motvikt till den makt som staten äger/erhåller. Utifrån denna syn bildas samhället som helhet genom en kombination av civilsamhället och den offentliga sektorn (Olsson 2008:19).

Det existerar olika modeller för hur civilsamhället inom ett land är organiserat. Sverige har länge setts som ett perfekt exempel på den så kallade socialdemokratiska civilsamhällesregimen (Reuter 2012:234). Denna innebär och innefattar ett civilsamhälle som främst är inriktat på opinionsbildning samt med verksamhet riktad mot de egna medlemmarna, inom exempelvis områden som kultur, fritid och idrott. Den liberala civilsamhällesregimen, som existerar i många andra bland annat europeiska länder, innebär istället att det finns en lång tradition av välgörenhet och frivilligt arbete inom det sociala området, det vill säga att civilsamhället främst har ett stort ansvar och en långtgående erfarenhet av landets välfärdsproduktion. I övriga europeiska länder, bortsett från Sverige och de nordiska grannländerna, så spelar frivilligorganisationer så som bland annat religiösa samfund, en stor roll inom välfärdsproduktionen. I dessa länder levereras välfärd i större utsträckning av frivilligorganisationer, familj eller privata företag. Dock har förändringar börjat inträffa även här i Sverige, med en övergång till att allt mer välfärd tillhandahålls av ideella organisationer och att relationen mellan den offentliga sektorn och civilsamhället således allt mer utvecklas mot en ”beställare-utförare”-relation (Reuter 2012:234ff,

Fridolfsson 2011:85). Trots ett växande intresse för civilsamhällets sociala omsorg och välfärdsproduktion så kommer uppsatsens fokus framöver inte att vara på det området av civilsamhället. Vad som nämnts ovan, och som i övrigt historiskt sett har varit vanligt i Sverige, är att den ideella sektorn och således föreningslivet har fokuserat på att tillhandahålla medborgarna olika former av fritidsverksamheter. Denna koncentration uppkom under de år då den offentliga sektorn växte som allra mest och under denna period kommunaliserades många av de områden som civilsamhället tidigare hade varit verksam inom (SKL 2009:4). Att tillhandahålla aktiviteter för en mer aktiv fritid är något som anses vara av stor vikt i dagens samhälle och med anledning av detta är det även den del av föreningslivet som jag är intresserad av att studera och behandla i denna uppsats.

Aktörerna inom den ideella sektorn tar emot olika typer av stöd i form av föreningsbidrag från den offentliga sektorn, främst från kommuner och landsting. Uppkomsten av stödet grundar sig från en tid då medlemsantalen sjönk inom organisationerna och de således behövde söka alternativa finansieringskällor, i och med detta blev bidragen en viktig komponent för föreningarnas överlevnad. Med tanke på grundprincipen att organisationerna ska vara autonoma och oberoende blir detta offentliga stöd något komplext och tvetydigt (SKL 2009:9, Prop. 2009/10:55 s.26f). Det offentliga stödet kan å ena sidan anses bidra till att organisationerna kan fortsätta förhålla sig autonoma, men å andra sidan fungerar stödet och bidragen även som en metod för att påverka och ge uppdrag (SKL 2009:9). En stor utmaning för den offentliga sektorn är således att stödja organisationer i civilsamhället, men detta utan att försöka styra dem på ett negativt sätt med påverkan på dess innovationskraft, kreativitet, mångfald och åsiktsfrihet (Harding 2012a:13f). De ideella organisationerna befinner sig i många fall i ett beroendeförhållande gentemot kommunerna och dess offentliga finansiering. Den officiella ambitionen rörande bidragen har varit att endast ge ekonomiskt stöd och därmed *inte* att styra de ideella aktörerna. Det kommunala stödet har främst handlat om att de ideella organisationerna har haft vissa egenskaper och karaktärsdrag som statsapparaten önskat värna om, stödet har tidigare således inte inneburit att civilsamhällets organisationer har väntats leverera ett visst specifikt resultat (Socialstyrelsen 2005:15). Förändringar har dock börjat ske; den offentliga sektorn har i allt större utsträckning börjat ersätta de generella bidragen med mer villkorade ersättningar för specifika, förutbestämda prestationer och projekt (Johansson 2001:10), något som genererar en ökad extern styrning.

En farhåga som har existerat rörande den offentliga sektorn och civilsamhället har varit att den starka offentliga sektorn i Sverige skulle växa allt mer och således tränga undan de privata och ideella initiativen. Denna rädsla har under senare år nyanserats och det har visat sig att Sverige, trots sin starka statsapparat, är ett av de länder som har högst medlemskap och flest insatser i föreningslivet samt med en stark mellanmännisklig tillit. I och med detta började forskare ifrågasätta de antaganden som existerade rörande att en motsättning skulle finnas mellan den starka statsapparaten i ett land och ett vitalt och omfattande civilsamhälle (Trägårdh 2008:578). Sverige kan med sina förutsättningar tänkas motbevisa detta – den starka staten verkar inte försvaga förmågan och viljan till medborgarnas självorganisering i föreningslivet (Trägårdh 2008:585).

Politiken rörande det civila samhället berör främst statens roll gentemot de ideella organisationerna och föreningarna. En komplexitet i detta är att organisationernas ideella arbete oftast genomförs på lokal och regional nivå, och hur kommuner, landsting och regioner ska förhålla sig och agera bestäms lokalt och regionalt. Med anledning av detta krävs det på lokal och regional nivå således dialoger för att kunna säkerställa en kontinuitet, ett oberoende samt ett bibehållande av föreningslivets mångfald (Folkbildningsrådet 2011:40). Relationen mellan ideella välfärdsorganisationer och statsapparaten i Europeiska länder har studerats av de norska forskarna Stein Kuhnle och Per Selle. De har identifierat begrepp som anses vara av central betydelse för att undersöka relationen mellan de två sfärerna. Dessa centrala begrepp är finansiering, kontroll, kommunikation och kontakt. Tillsammans genererar begreppen en bild av hur relationen kan uppfattas utifrån aspekterna närhet och beroende (Kuhnle & Selle, 1992).

Det går att konstatera att civilsamhället spelar en central och viktig roll inom dagens samhälle. Det finns mycket skrivet rörande ideella organisationer verksamma inom välfärdsområdet, men desto mindre rörande kultur- och fritidsföreningar; trots att de är en mycket stor del av det svenska civilsamhället. Något annat som går att konstatera är att det offentliga stödet till civilsamhället har förändrats och utvecklats under främst de senare åren och att detta kan tänkas vara något som kan komma att påverka föreningslivet på den lokala nivån. För att kunna bibehålla en god relation mellan den offentliga sektorn och kultur- och fritidsföreningarna inom civilsamhället så behövs kunskap kring hur föreningar, på den lokala nivån, uppfattar de nya arbetssätt och krav som ställs på dem och hur detta påverkar relationen mellan de olika sfärerna.

Syfte och frågeställning

Det existerar olika uppfattningar kring civilsamhället och det offentliga stöd som finns. Litteraturen visar även på en viss komplexitet i relationen mellan civilsamhället och den offentliga sektorn och att det i dagsläget sker flera förändringar i anknytning till denna relation. Det talas mycket om civilsamhällets autonoma karaktär och att det således uppstår en motsättning mellan detta grundläggande karaktärsdrag och den offentliga finansieringen. Man ser även tendenser till en skiftning inom föreningsbidragen, en skiftning vilken innebär en ökad extern styrning i och med att utvecklingen rör sig från att främst ge föreningarna ekonomiskt stöd till att bidragen allt mer fungerar som ett styrmedel för att uppnå ett visst resultat. Med anknytning till detta är således syftet med denna masteruppsats att bidra till en ökad förståelse kring om och i så fall hur Göteborgs stad arbetar med föreningsbidrag som styrmedel. Utifrån syftet så har nedanstående frågeställning vuxit fram. Det som jag genom uppsatsen önskar besvara är:

Vad kännetecknar relationen mellan det lokala föreningslivet (bidragssökande aktörer) och stadsdelsförvaltningarna (bidragsgivande aktörer) inom Göteborgs stad?

För att undersöka och besvara uppsatsens frågeställning kommer denna masteruppsats att utgöras av en flerfallsstudie av hur föreningsbidrag hanteras inom Göteborgs stad, och med fokus på dess stadsdelsförvaltningar. Genom frågeställningen önskar jag få reda på hur både ett urval av föreningarna samt stadsdelarna ser på relationen dem emellan, och om dessa synsätt skiljer sig åt. En anledning till varför Göteborgs stad används som studieobjekt är det faktum att det i 2016 års budget formuleras ett uppdrag rörande stadens bidragsprocess, vilket citerats i inledningen. Göteborg har ett stort föreningsliv och att detta uppdrag har initierats kan tänkas tyda på att Göteborgs stad önskar öka förståelsen och kunskapen kring hur arbetet med föreningsbidrag fungerar inom kommunen. Eftersom både uppbyggnad och omfattning av bidraget och dess process kan tänkas påverka relationen mellan den offentliga sektorn och civilsamhällets föreningar och organisationer så är detta ett intressant och aktuellt studieobjekt för att se hur relationen uppfattas och vilka aspekter som den kännetecknas av.

Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt presenteras det teoretiska ramverk som ligger till grund för analysen av empirin. Här framkommer forskning rörande relationen mellan den offentliga sektorn och civilsamhället samt centrala aspekter och begrepp i anknytning till denna relation.

Relationen mellan civilsamhället och den offentliga sektorn

Staten påverkar civilsamhället och dess föreningsliv genom sin uppbyggnad, den politik som förs samt den lagstiftning som existerar. Detta innebär således att staten både styr och strukturerar det civila samhället genom att den skapar de förutsättningar som de ideella aktörerna verkar inom (Trägårdh 2012:291). Något som är vanligt förekommande i litteraturen är diskussionen kring hur samhället består av flera olika sfärer. Detta är en del av den angloamerikanska samhällsteorin vilken bygger på idén att samhället går att dela in i olika delar, så kallade sfärer. Dessa sfärer är; staten, marknaden, civilsamhället och familjen. Varje sfär äger sina egna logiker och har därmed olika sätt att ses som rationella (Trägårdh 2008:578, 582). Trägårdh (2008) refererar i sin artikel till Havel (1988) som menade att det alltid har funnits ett behov av det civila samhället, detta eftersom det bygger på medborgarnas humanitet jämfört med politikernas professionalism och vilja att påverka. Både i dagsläget och historiskt sett har det existerat en föreställning att det civila samhället och föreningslivet är en varm sfär utan maktkamper och egenintresse. Det kan således liknas vid en utopisk vision om en stark social gemenskap utan konflikter (Trägårdh 2008:580). Relationen mellan den offentliga sektorn och föreningslivet, som således är två separata sfärer, har genom den skandinaviska forskningen kännetecknats av aspekter så som närhet och beroende. Trots denna närhet och beroende så anses föreningslivet ha bibehållit en hög grad av sin självständighet och autonomi. Med anledning av de förändringar som har skett inom området rörande den offentliga sektorn och civilsamhället så existerar det en osäkerhet på om relationen i dagsläget kännetecknas av samma aspekter. En stor del av det som har förändrats är att de föreningsbidrag som erhålls från kommunerna har blivit allt mer villkorade och att det således ställs större krav på både kontroll och uppföljning. I relationen mellan föreningslivet och den offentliga sektorn spelar kommunerna en central roll, tendenser framkommer rörande att de blivit allt mer målinriktade och således främst ger stöd för specifika syften och prestationer (Johansson 2001:22f). En fundering som Johansson (2001:10) väcker är om föreningarna kan fortsätta vara självständiga och agera utifrån sin ideologiska värdegrund trots att de är beroende av de offentliga medlen, eller om detta istället innebär att föreningarna automatiskt blir allt mer integrerade med kommunen.

Som utgångspunkt och som analysmodell rörande relationen mellan de två sfärerna kommer inspiration att hämtas från Kuhnle och Selles bok "Government and voluntary organizations" (1992). Relationen mellan civilsamhället och den offentliga sektorn diskuteras i denna bok och, som nämnts tidigare, så uppkommer fyra centrala begrepp vilka är finansiering, kontroll, kontakt och kommunikation. Dessa begrepp kommer att vara återkommande under resterande del av denna uppsats och de diskuteras närmare nedan.

Finansiering och kontroll

En förening kan antingen förhålla sig beroende eller oberoende gentemot den offentliga sektorn utifrån de två aspekterna finansiering och kontroll. Den offentliga finansieringen behöver dock inte alltid innebära att en förening utsätts för stark kontroll; det kan å ena sidan vara något som korrelerar och således hör samman med nivån på finansieringen men det kan å andra sidan vara åtskilt från finansieringsaspekten. Kontrollen kan även tänkas variera beroende på bidragsform, samhälle och föreningens syfte. Exempelvis så kan kontrollen tänkas vara högre i de situationer där kontrakt skapas mellan de olika parterna jämfört med i de situationer där den ideella föreningen erhåller ett generellt organisationsbidrag (Kuhnle & Selle 1992:29). Organisationsbidragen kan exempelvis vara bidrag för medlemskap eller mötesverksamhet. Denna form av bidrag har en mindre styrande effekt än vad exempelvis verksamhetsstödet har och påverkar inte i stor utsträckning föreningarnas faktiska verksamhet. Detta är dock en form av ekonomiskt stöd som har minskat kraftigt (Johansson 2005a:151, 167).

Som nämnts tidigare så har det skett förändringar rörande hur den offentliga sektorn arbetar med bidrag och stöd till föreningslivet. Genom att föreningsbidragen generellt sett allt mer har börjat användas som styrmedel så syns tendenser på att även kontrollen över den ideella sektorn har ökat (Johansson 2001:10; Socialstyrelsen 2005:15). Denna typ av offentlig styrning innebär att ideella föreningar som tilldelas ekonomiskt stöd i större utsträckning utsätts för större prövningar samt mer kontroller och utvärderingar (Johansson 2005a:106). Detta är något som, enligt Arvidson och Lyon (2013) kan skapa obehag hos berörda organisationer och således påverka relationen mellan de olika sektorerna. Något som har ökat i omfattning är exempelvis kraven på utvärderingar vilket är något som kan ses som en form av övervaknings- och kontrollmetod (Arvidson & Lyon 2013:872). Trycket från myndigheter och offentliga tjänstepersoner har ökat genom den utökade kontrollen vid bidragsansökningar samt de ytterligare utvärderingar som krävs efter en erhållen finansiering. De ideella

organisationerna i Arvidson och Lyons artikel uttrycker ett obehag över att bli kontrollerade av externa intressenter som kräver in information kring hur de arbetar och vad de åstadkommer. Att ha i åtanke är dock att en utvärdering även har ett visst rituellt symbolvärde vilket kan ge organisationen en känsla av professionalitet och att det således inte endast behöver ses som något negativt. Exempelvis beskrivs det hur vissa organisationer använder dessa utvärderingar för egen nytta vid bidragsansökningar från andra aktörer, detta eftersom det ger en känsla av legitimitet (Arvidson & Lyon 2013:878ff). Extern legitimitet är även något som diskuteras av Power (2000) som menar att granskningar och kontroll sällan berör en verksamhets kärna utan att det istället blir något legitimitetsskapande. Han skriver att samhället har utvecklats till ett ”granskningssamhälle” vilket härstammar från ökade politiska krav på ansvarsutkrävande och kontroll (Power, 2000).

En åtgärd som existerar på grund av det obehag som kan upplevas hos de ideella aktörerna är det som kallas för frikoppling, det vill säga att en organisations formella strategi skiljer sig från vad som faktiskt görs inom organisationen. Organisationerna väljer således att frikoppla för att hantera de krav som uppkommer från externa parter. Denna frikoppling beskrivs som en åtgärd för att visa överensstämmelse med normer, samtidigt som organisationen önskar förhindra en fullständig insyn för att bland annat skydda sin autonomi (Arvidson & Lyon 2013:874f, 882). Både Maltby (2008) och Power (2000) menar att organisationerna ofta gör sig själva granskningsbara. Frikopplingen hjälper föreningar och organisationer att bibehålla standardiserade formella strukturer samtidigt som dess faktiska verksamheter ser olika ut. Hur bidragen är utformade samt förekomsten av externa påtryckningar kan tänkas påverka organisationer att anpassa sig utifrån institutionaliserade och legitima arbets- och organisationsformer, vilket tenderar att leda till en viss likriktning. Detta innebär att de föreningar och organisationer som ingår i samma kontext har en tendens att utifrån struktur vara väldigt likartade, men att det i praktiken kan komma att existera en stor mångfald (Wijkström & Lundström 2002:222; Harding 2012b:170; Meyer & Rowan 1977:357).

Tendensen med frikoppling kan således ses som en åtgärd för att skydda verksamheten när aktören behöver anpassa sig till externa motstridiga krav (Johansson 2001:27). Ytterligare svårigheter som existerar för aktörer inom civilsamhället är att synen på föreningsbidrag skiljer sig åt mellan olika kommuner, detta innebär att det finns olika villkor och olika regleringar kring vilka bidrag en organisation inom civilsamhället kan erhålla. Detta faktum är något som kan te sig problematiskt för organisationer med verksamhet i fler kommuner än

en och leder till att arbetet över kommungränserna kan försvåras. Det anses även existera olika förutsättningar beroende på om organisationen är aktiv på landsbygd eller i storstad (Folkbildningsrådet 2011:24). De ideella föreningarna har även varierande roller beroende på vilket land de är aktiva inom och dessa roller har påverkats och influerats utifrån både historiska och kulturella förhållanden. I Skandinavien har föreningarna i många fall sin grund i folkrörelser och till största del har relationen mellan den offentliga sektorn och föreningslivet varit harmonisk vilket har inneburit att föreningarna givits autonomi, detta trots närheten till statsapparaten samt det ekonomiska beroendet (Johansson 2001:24).

Oavsett finansieringsgrad från den offentliga sektorn så är ett ekonomiskt stöd något strategiskt betydelsefullt för organisationerna i civilsamhället. För idrottsföreningar är exempelvis tillgången till idrottsanläggningar centralt för överlevnad, och för organisationer som är aktiva inom välfärdsområdet kan stödet vara avgörande för hela dess verksamhet. Organisationernas handlingsfrihet anses ändå vara relativt stor om de uppnår de grundläggande krav som ställs på dem för att bli beviljade generella bidrag. Kontrollen anses öka om bidragen blir allt mer målorienterade och villkorade och således mindre generella (Wijkström & Lundström 2002:220ff); en tendens som tydligt har visat sig under de senare åren. Det vill säga att bidragens karaktär har rört sig från mer generella bidrag till allt mer kontrollerade sådana. Föreningsbidrag kan som tidigare nämnts innebära en form av offentligt styrmedel, och de styrmedel som finns kan kategoriseras som hårda och mjuka sådana. En distinktion som görs mellan hårda och mjuka styrmedel är att de hårda associeras till ett användande av ”käppen” medan de mjuka styrmedlen snarare associeras till ”predikan och morötter”. De sistnämnda kan bland annat innebära ekonomiska incitament och information, det vill säga en typ av styrmedel som inte grundar sig på den auktoritet som den offentliga sektorn äger och dess möjlighet att utfärda sanktioner. ”Käppen” innefattar å andra sidan exempelvis lagar och förordningar som statueras av statsapparaten (Feltenius 2011:66). Vissa styrmedel kan vara svåra att kategorisera, ett av dessa är de statsbidrag som utfärdas till civilsamhället. Det ses i många fall som ett hårt styrmedel men det sker ständiga förändringar inom området. I dagsläget benämns statsbidrag även ofta som ”stimulansbidrag”, vilket blir en mjukare benämning (Feltenius 2011:66), och även något som gör kategoriseringen svårare.

I samtliga länder med en omfattande ideell sektor är stödet från staten viktigare än privata donationer. Statens stöd är således ofta något livsviktigt för att organisationerna ska kunna överleva. Detta gäller främst ideella organisationer verksamma inom välfärd och social

omsorg, och stora variationer kan uppkomma inom andra områden av den ideella sektorn (Kuhnle & Selle 1992:5). Folkbildningsrådets rapport ”*Politiken för det civila samhället – ur det civila samhällets perspektiv*” presenterar att medlemsavgifter och offentligt ekonomiskt stöd ofta balanserar varandra inom organisationerna i civilsamhället, ju fler medlemmar en organisation har desto större blir beroendet av de egna medlemsavgifterna och desto mindre blir således beroendet av det offentliga bidraget. Det motsatta gäller för organisationer med ett mindre antal medlemmar där beroendet av föreningsstödet kan tänkas bli större (Folkbildningsrådet 2011:18).

Kontakt och kommunikation

Kontakten och kommunikationen hör samman med den ideella aktörens närhet till den offentliga sektorn. Det innefattar bland annat hur ofta aktörerna tar kontakt med varandra, omfattningen av kommunikationen samt hur enkelt det är att upprätthålla kommunikation och kontakt. Dessa aspekter innebär, och visar, att en förening antingen kan befinna sig nära den offentliga sektorn, och således anses ha en integrerad relation, eller att det finns ett avstånd mellan de olika aktörerna och således en separerad relation (Kuhnle & Selle 1992:28f).

Den offentliga sektorn har olika sätt att påverka vilken typ av föreningar som uppstår i samhället, och i och med detta således även en möjlighet att påverka föreningslivet åt önskad riktning. Detta kan bland annat möjliggöras genom den offentliga sektorns politik, det vill säga att politiken som förs gynnar eller missgynnar vissa typer av föreningar och verksamheter (Lundåsen 2010:49). Det existerar, på lokal nivå, ett samspel mellan föreningar och beslutsfattare. Samtidigt som det sker en samverkan emellan så vill det offentliga ofta även styra föreningarnas förutsättningar och ramverk. Även tjänstepersonerna på den lokala nivån har en betydelsefull roll som så kallade ”grindvakter” rörande hur stort inflytande civilsamhällets aktörer ges. Tjänstepersonernas roll samt den inställning de har till det lokala föreningslivet påverkar dess genomslagskraft. Från föreningslivets perspektiv kan det å ena sidan existera en önskan om att få möjligheten att forma politiska beslut, medan det å andra sidan finns en vilja att undvika att bli allt för integrerad och identifierad med statsapparaten (Lundåsen 2010:51f). Den exakta gränsdragningen och betydelsen av civilsamhället är ofta svår att uttala sig om. Olika forskare väljer att använda olika definitioner och tilldelar även olika aktörer en plats i sfären, men en aspekt som är ständigt återkommande är att civilsamhället är något som särskiljs från staten (Uphoff & Krishna 2004:358). Uphoff och Krishna (2004:361) poängterar dock att organisationerna inom

civilsamhället inte alltid måste vara helt och hållet separerade från staten, utan att det förhåller sig olika beroende på situation och beroende på vilken verksamhet som bedrivs.

I litteraturen används Sverige ofta som ett gott exempel på ett land med tätt samarbete mellan stat och civilsamhälle, som exempelvis rörande staten och arbetsmarknadens parter. Informella kontakter fungerar ofta som centrala delar inom beslutsfattandet i Sverige, och en stor del av dessa kontakter sker med ideella organisationer på kommunal nivå (Wijkström & Lundström 2002:223). Lundåsen (2010) och Lundberg (2011) konstaterar också den korporativism som har varit vanlig i Sverige, det vill säga att det har funnits en stark samverkan mellan staten och intresseorganisationer (Lundberg 2011:74ff), något som ibland har genererat svårigheter med att särskilja och avgöra vad som är det offentliga verksamheten och vad som är den ideella organisationens (Lundåsen 2010:49). Forskning visar att det är lätt att, som föreningsrepresentant, komma i kontakt med tjänstepersoner och politiker inom den offentliga sektorn (Wijkström & Lundström 2002:224), och detta kan således tyda på att kontakten och kommunikationen mellan de olika sfärerna är välutvecklad och väletablerad. Men ser synen på detta olika ut beroende på perspektiv, och beroende på kontext? Hur ser det ut inom Göteborgs stad; befinner sig det lokala föreningslivet och den kommunala nivån nära eller långt ifrån varandra rörande aspekterna kontakt och kommunikation?

För att tydliggöra de aspekter som nämnts i detta avsnitt, det vill säga finansiering, kontroll, kommunikation och kontakt, så presenteras nedan en analysmodell vilken skapats av Stein Kuhnle och Per Selle (1992). Detta för att ge ytterligare förståelse för hur de presenterade begreppen kan komma att användas i en analys.

Analysmodell

Utifrån resonemanget ovan återkommer ständigt komplexiteten kring civilsamhällets utopiska oberoende gentemot den offentliga sektorn, i denna studie - kommunen. Frågeställningen som önskas besvaras i denna uppsats handlar om vad som kännetecknar relationen mellan det lokala föreningslivet och stadsdelsförvaltningarna inom Göteborgs stad, det vill säga mellan de bidragssökande och bidragsgivande aktörerna. För att även återkoppla till mitt syfte så är det att ge en ökad kunskap kring om och i så fall hur kommunen använder föreningsbidrag som styrmedel. För att kunna besvara frågeställningen så har jag valt att analysera empirin med hjälp av en analysmodell skapad av Stein Kuhnle och Per Selle. Modellen hittas i boken "Government and voluntary organizations" (1992:30). Modellen har tidigare använts inom

forskningsområdet ideell välfärd och då bland annat för att studera relationen mellan statsapparaten och ideella organisationer inom välfärdsområdet i flera Europeiska länder, bland annat har jämförande studier mellan olika länder genomförts. Hur relationen mellan ideella organisationer och statsapparaten ser ut är något som kan komma att variera, detta beroende på vilket verksamhetsområde den ideella organisationen är verksam inom (Kuhnle & Selle 1992:5). I denna uppsats kommer modellen att användas för att studera relationen mellan de utvalda stadsdelarna och de utvalda föreningarna inom det lokala föreningslivet.

Modellen är uppbyggd som en fyrfältare och utgår från aspekterna ”*beroende och närhet*”. ”*Beroende*” innebär i denna kontext graden av **finansiering** och **kontroll** medan ”*närhet*” syftar till vilka möjligheter som finns till **kommunikation** och **kontakt**. Relationen mellan de ideella aktörerna inom välfärdsområdet och statsapparaten inom de skandinaviska länderna har kännetecknats av närhet och beroende. De ideella aktörerna är ofta beroende av en offentlig finansiering men då det har existerat en ömsesidig kommunikation mellan de olika parterna har det lett till att civilsamhället ändå har kunnat bibehålla en relativt stor självständighet (Johansson 2005b:13, Kuhnle & Selle, 1992).

Relationen mellan de olika aktörerna är något som skiftar eftersom förutsättningarna varierar beroende på organisationernas inriktning och storlek (Forskningsrådet 2011:32). Forskning tyder på att föreningar med ett svagt resursberoende, många medlemmar, en ideologi som är samhällskritisk samt en låg grad av professionalisering motverkar att föreningen och kommunen integreras i varandra och således får en nära relation. Det motsatta gäller i de situationer då aktörerna ses som integrerade (Johansson 2001:31). Dessa aspekter är således också något som kan tänkas påverka relationen mellan föreningen och den offentliga sektorn.

Det empiriska materialet kommer att presenteras och analyseras utifrån analysmodellens fyra centrala begrepp; finansiering, kontroll, kommunikation och kontakt. Dessa syns i modellen nedan.

		Kontakt och kommunikation	
		Närhet	Avstånd
Finansiering och kontroll	Oberoende	<i>INTEGRERAD</i>	<i>SEPARERAD</i>
	Beroende	<i>INTEGRERAD</i>	<i>SEPARERAD</i>

Figur 1, analysmodell enligt S. Kuhnle & P. Selle 1992:30

Jag har valt att göra en egen utveckling av ovanstående modell vilken jag anser besvarar uppsatsens frågeställning på ett tydligare sätt och således även blir lättare att avläsa. Analysmodellen jag kommer att använda mig av består av en horisontell och en vertikal axel, och innebär att jag kommer att markera och gradera de genomförda intervjuerna på en skala istället för som ovan, i en fyrfältare. Jag har även valt att bortse från beroendenaspekten i modellen, detta med anledning av att det är svårt att utifrån stadsdelarnas utsagor avgöra föreningslivets ekonomiska beroende, vilket är det jag fokuserar på och *inte* stadsdelarnas beroende av sitt föreningsliv. Beroendenaspekten är således något som kommer att diskuteras utanför modellen. Detsamma gäller rörande om relationen kategoriseras som integrerad eller separerad, även det är något som kommer att diskuteras utanför analysmodellens ramar. Analysmodellen återkommer i avsnittet ”Resultat” (se sida 50 och framåt).

Studiens tillvägagångssätt

I kommande avsnitt beskrivs hur jag har arbetat för att skapa denna uppsats och hur arbetsprocessen har gått till. Det innefattar bland annat insamling av material och empiri, samt vilka olika ställningstaganden och beslut jag har fattat under processens gång.

För att kunna besvara forskningsfrågan rörande relationen mellan bidragssökande och bidragsgivande aktörer har jag valt att avgränsa mig till ett urval av det lokala föreningslivet

och stadsdelsförvaltningarna inom Göteborgs stad. För att kunna uttala mig kring hur Göteborgs stad ser på föreningsstöd samt på relationen går det bland annat att studera de policydokument som finns i stadens diarium eller digitalt på hemsidan. Detta är dock inte lika lätt utifrån föreningarnas perspektiv eftersom det där inte existerar samma form av offentliga policydokument. För att kunna studera hur föreningar ser på relationen krävs således en personlig kontakt. Med anledning av detta baseras denna studie även på semistrukturerade intervjuer med både lokala föreningar samt med representanter från de utvalda stadsdelsförvaltningarna. Med denna metod finns en förhoppning om att kunna visa på vilka lokala förhållanden som existerar och dess betydelse för det ideella föreningslivet. Nedan följer information om vilka tillvägagångssätt som använts för att välja ut tjänstepersoner och föreningar samt övriga metodologiska funderingar och överväganden. För att finna relevant material för min studie har jag till stor del använt mig av olika digitala söktjänster, främst Göteborgs universitetsbiblioteks supersök men även Google och Google Scholar. Jag har sökt efter både engelska och svenska begrepp och fraser vilka är kopplade till mitt forskningsområde. Sökningarna genererade vetenskapliga artiklar, myndighetsrapporter och böcker rörande ämnesområdet. Eftersom uppsatsens fokus ligger på en svensk kontext så är en stor del av litteraturen skriven av svenska författare/forskare.

Hur valdes tjänstepersonerna ut?

Inom Göteborgs stad finns det tretton olika instanser som arbetar med samt beviljar/avslår föreningsbidrag. Tre av dessa instanser är fackförvaltningar och de resterande är stadens tio stadsdelsförvaltningar. Stadsledningskontoret i Göteborgs stad har utsett en arbetsgrupp vilken ska genomföra en utredning rörande hur föreningsbidraget och dess modell fungerar inom staden. I denna arbetsgrupp finns det bland annat representanter från fackförvaltningarna och från några utvalda stadsdelar. Dessa stadsdelar är Angered, Norra Hisingen och Västra Göteborg. Anledningen till urvalet av stadsdelar är för att skapa en geografisk spridning samt för att Angered är den stadsdel som delar ut mest bidrag till föreningslivet¹. Det är således även dessa stadsdelar som har valts ut som studieobjekt i denna uppsats och intervjuer har därmed genomförts med representanter som arbetar med föreningsstöd inom de tre stadsdelsförvaltningarna.

¹ Information erhållen av anställd inom stadsledningskontoret

(Göteborgs stad, statistikhemsida)

Hur valdes föreningarna ut?

Till att börja med togs kontakt med stadsdelsförvaltningarna för att få ut förteckningar rörande vilka föreningar som ansökt om, samt beviljats ekonomiskt stöd från stadsdelen under år 2015. I Angered var detta 66 stycken, på Norra Hisingen 17 stycken och i Västra Göteborg 30 stycken². Utifrån dessa förteckningar valde jag att kategorisera föreningarna med utgångspunkt i deras syften. De olika kategorier som jag valde att utgå ifrån var *idrottsföreningar*, *kulturföreningar* samt *övriga föreningar*. Anledningen till den sistnämnda kategorin, *övriga föreningar*, var på grund av att jag valde att sätta samman föreningar med mer individuella syften för att inte riskera att bryta den utlovade anonymiteten.

För att möjliggöra en spridning bland respondenterna i studien valdes, i så stor utsträckning som möjligt, föreningar med olika syften. Det vill säga att jag försökte skapa en variation av idrottsföreningar, kulturföreningar och övriga föreningar. Jag valde ut två stycken föreningar

² Information inhämtad från stadsdelarnas föreningsförteckningar

från varje stadsdel, och samtliga föreningar har flera gånger erhållit stöd från respektive stadsdel. Anledningen till varför valet föll på föreningar som beviljats stöd flera gånger är på grund av antagandet att dessa föreningar har en större erfarenhet av både kontakt och kommunikation med sin stadsdel och dess tjänstepersoner, och att detta kan vara något som påverkar synen på relationen dem emellan.

Från början var tanken att intervjua tre stycken föreningar från varje stadsdel, men eftersom det var svårare att komma i kontakt med föreningarna än vad som förväntats, och att intresset således inte var lika stort så minskade jag istället antalet föreningar till två från varje stadsdel. Anledningen till varför jag har valt ett relativt begränsat antal föreningar från varje stadsdel beror på att tanken inte är att generalisera och således diskutera om det lokala föreningslivet som helhet, utan istället är intervjuerna exemplifieringar av olika perspektiv, bilder och uppfattningar. Med anledning av detta drog jag slutsatsen att två föreningar från varje stadsdel är tillräckligt för syftet.

En intervju med en föreningsrepresentant (Förening G) visade sig falla utanför ramen för denna studie, detta då föreningen inte erhöll något ekonomiskt bidrag från sin stadsdel. Med anledning av detta krävdes ytterligare en intervju och således blev det tre stycken genomförda föreningsintervjuer inom stadsdelen Västra Göteborg.

Anonymitet

Med tanke på att det kan te sig känsligt för föreningarna att tala om relationen med sin stadsdel valde jag att anonymisera samtliga föreningsintervjuer. Uttrycket ”*Man biter inte den hand som föder en*” passar väl in i denna kontext, och eftersom jag var ute efter ärliga och oförskönade svar så trodde jag att möjligheten till detta blev störst om föreningarna fick vara anonyma. Den information som framkommer kring föreningarna är vilken stadsdel den är aktiv inom, dess ungefärliga storlek samt föreningens syfte, det vill säga vilket huvudområde föreningens verksamhet faller inom.

Intervjuförteckningar

Nedan presenteras tabeller över de intervjuer som genomförts inom ramen för uppsatsen, innehållandes information rörande respondent, stadsdel, roll och typ av förening.

	Typ av förening	Stadsdel	Respondent/roll
Förening A	Kulturförening	Angered	Ordförande
Förening B	Övrig förening	Angered	Ordförande
Förening C	Idrottsförening	Norra Hisingen	Kassör
Förening D	Övrig förening	Norra Hisingen	Kassör
Förening E	Idrottsförening	Västra Göteborg	Ordförande
Förening F	Idrottsförening	Västra Göteborg	Ordförande
Förening G	Övrig förening	Västra Göteborg	Verksamhetsledare

Tabell 1: Intervjuer med föreningsrepresentanter

Roll	Stadsdel
Processledare under sektorn kultur och fritid, i enheten Fritid Norra	SDF Angered
Föreningskonsulent	SDF Norra Hisingen
Arbetar med föreningsfrågor och övergripande fritidsaktiviteter	SDF Västra Göteborg

Tabell 2: Intervjuer med tjänstepersoner

Semistrukturerade intervjuer och operationalisering

Vad som är väsentligt i denna undersökning är svarspersonerna själva och deras tankar, det vill säga respondenternas förståelse och uppfattningar (Widerberg 2002:16f). I och med att intervjupersonerna är uppsatsens studieobjekt så är intervjuerna således i form av respondentundersökningar. Genom intervjuerna ges svar på respondentens tankar och åsikter kring stadsdelen, föreningslivet och föreningsstödet. I så stor utsträckning som möjligt har samma frågor ställts till samtliga svarspersoner inom samma kategori. Det vill säga representanter från föreningslivet har fått samma frågor och tjänstepersoner från kommunen har fått samma frågor. Anledningen till detta är för att eventuellt finna mönster i de svar som tagits emot för att sedan kunna beskriva och förklara hur och varför olika grupper skiljer sig åt med avseende på hur de svarar (Esaiasson et al. 2012:228). Intervjuerna har varit semistrukturerade, de har utgått från en intervjuguide men med frihet att ställa följdfrågor i de fall där det har behövts. Båda intervjuguiderna finns bifogade i slutet av uppsatsen. För att möjliggöra en känsla av dialog och en ökad spontanitet i svaren så försökte jag genom intervjufrågorna främst fokusera på större och mer övergripande frågor. Det vill säga frågor som välkomnar nya spår och tankegångar hos mina respondenter. På grund av olika

omständigheter har en av intervjuerna genomförts i formen av en telefonintervju och en respondent föredrog att skriftligt besvara intervjufrågorna. I det senare fallet fanns det inte samma möjlighet till spontana följdfrågor som med de andra respondenterna.

Intervjuerna som har genomförts har varit uppbyggda utifrån de centrala begrepp som finns i studiens analysmodell. För att möjliggöra en analys och för att kunna markera ut respondenternas tankar i analysmodellen krävdes att dess centrala begrepp operationaliserades till intervjufrågor. Operationalisering innebär att relativt abstrakta begrepp formuleras om och konkretiseras till en ny definition. Detta kan ses som ett sätt att sammankoppla den teoretiska nivån med den empiriska nivån (Ekengren & Hinnfors 2012:75). Skapandet av intervjufrågor kopplade till den teoretiska referensramen kan således ses som en brygga mellan teori och empiri.

Avgränsningar

Tidigare har diskussionen berört både civilsamhället och föreningslivet. Föreningslivet innefattar sammanslutningar som antagit formen av en förening. Civilsamhället kan istället innefatta flera olika former av sammanslutningar, organisationer och aktörer med ett ideellt syfte. Framöver kommer endast *föreningar* aktiva bland stadsdelarnas ideella aktörer att studeras. Anledningen till denna avgränsning beror på att det främst är traditionella föreningar som, enligt riktlinjer och krav, kan ansöka om bidrag från stadsdelarna.

Jag har även valt att avgränsa mig rörande vilka delar av föreningslivet som jag har studerat. Trots att det har blivit allt mer aktuellt att ideella krafter tar plats inom välfärdsområdet och inom social omsorg så är detta något som inte undersöks i uppsatsen. Istället har valet fallit på att fokusera på de föreningar som är så kallade servicegivande organisationer, det vill säga organisationer som är aktiva inom främst kultur- och fritidsområdet i de utvalda stadsdelarna. Anledningen till denna avgränsning är att det främst är denna typ av ideella föreningar som ges stöd inom stadsdelarna.

Göteborg stad och dess stöd till föreningslivet

I detta avsnitt presenteras hur Göteborgs stad arbetar med stöd till sitt lokala föreningsliv. Därefter ges även en presentation kring hur de utvalda stadsdelarnas bidragsförfaranden ser ut, med information rörande bland annat vilka riktlinjer och krav som existerar utifrån stadsdelarnas perspektiv.

”Göteborg kallas ibland mecenaternas stad och har sedan flera hundra år haft ett välutvecklat samarbete med ideella organisationer.” (Johansson 2001:37)

Föreningar som är verksamma inom Göteborgs stad kan erhålla flera olika sorters stöd från staden. En förening kan exempelvis ansöka om bidrag för aktiviteter, anläggningar eller ledarutveckling. Utöver det ekonomiska stödet så erbjuds föreningarna även rådgivning och stöd (Göteborgs stads hemsida 1; Göteborgs stads hemsida 2). Staden har tretton instanser som tar emot bidragsansökningar och som således även har befogenhet att bevilja ansökningarna. De instanser som handhar föreningsbidrag är idrotts- och föreningsförvaltningen, socialresursförvaltning, kulturförvaltningen samt stadens tio olika stadsdelsförvaltningar. Göteborgs stads definition på en ideell förening lyder enligt följande:

”En ideell förening kännetecknas av att ändamålet är ideellt och/eller att dess verksamhet är ideell. En förening som främjar sina medlemmars ekonomiska intressen har inte ett ideellt ändamål.” (Göteborgs stad 2016c:1)

Som nämnts ovan kan en förening, utöver att ansöka om bidrag från fackförvaltningarna, även få ekonomiskt stöd från stadsdelarna inom Göteborgs stad. Detta gäller om föreningen har ett projekt eller en satsning som är riktad gentemot personer som bor inom en specifik stadsdel, det vill säga att verksamheten har en lokal förankring. Inom varje stadsdel finns det en person, en föreningskonsulent/föreningssamordnare, som är anställd för att stödja det lokala föreningslivet. Regler och riktlinjer för vilken typ av aktivitet som en förening kan beviljas bidrag för skiljer sig åt beroende på stadsdel (Göteborgs stads hemsida 1). I denna uppsats ligger fokus på hur stadsdelsförvaltningarna arbetar med föreningsbidrag samt med rådgivning och stöd till föreningslivet. Stadsdelsnämnderna, och således även dess förvaltningar, ansvarar på ett lokalt plan för kontakten med föreningslivet, och även för fördelning av föreningsstöd (Göteborgs stad 2014).

Uppsatsen fokuserar på stadsdelarna Angered, Norra Hisingen samt Västra Göteborg. Stadsdelarnas ekonomiska ramar i 2015 års budget var enligt följande:

<i>Stadsdelsnämnder</i>	<i>Ekonomiska ramar, tkr</i>	<i>varav stöd till föreningslivet³</i>
Angered	2713700 tkr	4 316 175 kronor
Norra Hisingen	1949400 tkr	654 863 kronor
Västra Göteborg	2084000 tkr	293 242 kronor

(Göteborgs stad 2015:61)

Nedan följer en presentation av de stadsdelar som ingår i studien.

Stadsdelsförvaltningen Angered

Angered handhar två former av föreningsstöd, dessa är *verksamhetsstöd* och *riktade stöd*. I första hand prioriteras aktiviteter och verksamheter som riktar sig till barn och ungdomar, kvinnor samt personer med funktionsnedsättning. *Verksamhetsstödet* innebär att en förening får ekonomiskt stöd för sin ordinarie verksamhet, detta får föreningen dock endast om stadsdelsnämnden anser att verksamheten är ett värdeskapande och viktigt inslag för boende i stadsdelen Angered. Det *riktade stödet* innebär istället ett ekonomiskt stöd för aktiviteter som ligger utanför föreningens ordinarie verksamhet, det vill säga kompletterande arrangemang och aktiviteter. Även här handlar det om aktiviteter som bedöms vara mervärdesskapande för invånarna. Speciellt prioriterade aktiviteter i detta stöd är skollovsaktiviteter. För att en förening ska kunna beviljas stöd måste de arbeta för mångfald, jämställdhet samt likabehandling och således skapa möjligheter till att alla ska känna sig delaktiga oberoende av inre och yttre faktorer. I riktlinjerna tydliggörs även att föreningarna aktivt ska vara avståndstagande gentemot våld, diskriminering, mobbning samt samtliga former av missbruk. Rökfria miljöer är ett krav för de verksamheter som riktar sig till barn och ungdomar (Göteborgs stad 2013).

Enligt policydokument framkommer det att förvaltningen anser att det är av stor vikt att finna nya bidragsformer och arbetssätt som stimulerar föreningslivet till att utforma nya verksamheter och därmed nå ut till nya målgrupper. Som ett led i detta ses det därför som extra viktigt att ge stöd till kompletterande verksamheter och aktiviteter som föreningarna önskar genomföra, alltså sådant som går utanför den ordinarie verksamheten (Göteborgs stad 2013).

³ Information erhållen av stadsdelarnas föreningskonsulenter

Om en förening blivit beviljad någon form av föreningsbidrag av stadsdelsförvaltningen i Angered har förvaltningen befogenhet att när som helst under den pågående verksamheten göra besök, efterfråga uppgifter samt genomföra granskning och kontroll av föreningens verksamhetsinnehåll och ekonomiska status (Göteborgs stad 2014b).

Stadsdelsförvaltningen Norra Hisingen

I stadsdelen Norra Hisingen kan föreningar som önskar utveckla, fördjupa och bredda sin verksamhet ansöka om selektivt föreningsbidrag på max 25 000 kronor. Verksamheten ska avse någon form av aktivitet/projekt som inte är av ordinarie karaktär, och det ska gärna riktas till grupper som står utanför föreningslivet, det vill säga grupper som inte redan är aktiva i föreningar. Satsningen ska vara öppen för samtliga som vill vara delaktiga och som instämmer i föreningens målsättningar och värderingar. Samtliga ansökningar bedöms av förvaltningen utifrån ett jämställdhetsperspektiv och de selektiva föreningsbidragen kan beviljas för nedanstående anledningar (Göteborgs stad 2016a):

- Utveckling av föreningens samarbete med andra föreningar.
- Utbildningsinsatser för unga ledare, samt aktiviteter för föreningens rekrytering av unga ledare.
- Att genom utbildningsinsatser motverka negativ normbildning.
- Aktiviteter som uttryckligen och tydligt syftar till att minska utanförskapet samt syftar till en förbättrad och ökad integration.
- Aktivt jämställdhetsarbete.
- Deltagande i aktiviteter som arrangeras av stadsdelen.
- Verksamhet som bidrar till fysisk aktivitet och förbättrad folkhälsa (Göteborgs stad 2016a).

Utöver dessa ovanstående så har stadsdelen även mer generella riktlinjer som föreningen som helhet måste uppfylla för att beviljas bidrag. Dessa riktlinjer handlar om demokratiska principer, aktivt jämställdhetsarbete, ha godkända stadgar samt en styrelse och revisor som kan krävas på ansvar. Föreningen ska även ha en lokal förankring och samtidigt vara till nytta för invånarna. Utöver detta ska den vara avståndstagande från våld, rasism, diskriminering samt olika former av missbruk. Föreningen ska slutligen även vara öppen för dem som är

intresserade samt uppnå transparenskravet med att visa upp årsberättelse, stadgar, firmatecknare och verksamhetsredovisning (Göteborgs stad 2016a).

Stadsdelsförvaltningen Västra Göteborg

Förvaltningen hanterar och fördelar *stimulansbidrag* vilket är en selektiv form av föreningsbidrag. Att ett bidrag är selektivt innebär att samtliga ansökningar bedöms utifrån bestämda riktlinjer och att beslut därefter tas om en ansökan ska beviljas eller avslås. Stimulansbidraget riktar sig främst till föreningar med öppen verksamhet för barn och unga, och som vill göra aktiviteter som ligger utanför föreningens ordinarie verksamhet. Föreningar som beviljas bidraget ska arbeta för att alla ska vara välkomna att delta och vara uppbyggd och fungera utifrån demokratiska principer. Även aktörer som inte är uppbyggda så som en traditionell förening kan söka bidraget om övriga grundläggande villkor uppfylls. Exempel på denna typ av villkor är att erbjuda en miljö fri från droger samt att aktivt och kontinuerligt arbeta för att motverka alla former av droger. Föreningarna ska även arbeta för mångfald, jämställdhet samt likabehandling och således skapa möjligheter till att alla ska känna sig delaktiga oberoende av inre och yttre faktorer (Göteborgs stad 2014a).

Utöver det ekonomiska stödet så anses även en central del av arbetet med föreningslivet vara att stödja, främja och samordna inom olika typer av frågor. Detta innebär således även att ge stöd som kan kopplas till de politiska målen. För att möjliggöra förbättrad dialog mellan politiker, tjänstepersoner och föreningar så anordnas två gånger per år föreningskonferenser. På dessa konferenser hålls dialoger rörande prioriteringar samt föreningsstöd (Göteborgs stad 2014a).

Nedan listas de riktlinjer och kriterier som Västra Göteborg utgår från vid prioritering av vilka verksamheter som bör beviljas bidrag:

- Lokal anknytning och en verksamhet som är öppen och tillgänglig.
- Komplement till den ordinarie verksamheten.
- Helg- och skollovsverksamheter.
- När ut till önskade, specifika målgrupper för att förbättra den sociala inkluderingen.
- Rekryterar fler aktiva medlemmar, och engagerar unga ledare samt entusiasmerar unga att vilja bli ledare.
- Nyskapande projekt som positivt påverkar samhällsutvecklingen.
- Verksamheter som främjar samarbete mellan föreningar (Göteborgs stad 2014a).

EMPIRI OCH ANALYS

I kommande avsnitt presenteras inledningsvis den institutionella kontexten och därefter det empiriska data som har framkommit inom ramen för uppsatsen. Intervjuanalysen presenteras utifrån stadsdelstillhörighet och utifrån analysmodellens centrala begrepp; det vill säga finansiering, kontroll, kommunikation och kontakt. Under rubrikerna "Uppfattningar rörande föreningsstöd i stadsdelen xx" presenteras empirin, det vill säga de genomförda intervjuerna och under rubriken "Vad kännetecknar relationen mellan bidragssökande och bidragsgivande aktörer inom stadsdelen xx" har jag valt att tydliggöra empirin genom att markera och gradera respondenternas uppfattningar i tabeller.

Föreningsbidrag – offentligt stöd eller offentligt styrmedel

Som nämnts tidigare är några av de grundläggande värdena för civilsamhället dess självständighet och oberoende, både från den offentliga sektorn och från näringslivet. Trots detta är ett stort antal av Sveriges föreningar beroende av de kommunala föreningsbidrag som de ansöker om. Genom en offentlig finansiering så ökar kontrollen på föreningarna, detta med anledningen av att det i samhället är av stor vikt att kunna säkerställa att skattemedel används på ett ändamålsenligt sätt (Statskontoret 2004:65). En svårighet som kan tänkas uppkomma är hur man i samhället kan kombinera dessa två till synes motstridiga delar, det vill säga statsapparatusens kontrollbehov med föreningarnas behov av integritet och självständighet.

Det finns olika former av styrmedel som den offentliga sektorn kan rikta gentemot civilsamhället och dess organisationer. Utifrån Statskontorets rapport (2004) kan styrningen delas in i fyra olika kategorier: normgivningsmakt, finansmakt, utnämningsmakt och kontrollmakt. *Normgivningsmakten* innebär att riksdagen stiftar lagar, regeringen fattar beslut om förordningar och att myndigheterna beslutar om föreskrifter. Normgivningen kan ses som en kedja där en underordnad instans måste ha stöd av en överordnad instans. Även *finansmakten* fungerar som en styrkedja med överordnade och underordnade instanser. Finansmakt är att likna vid en styrning med ekonomiska medel och den består av både finansiell styrning och resultatstyrning. Skillnaden mellan dessa två är att resultatstyrningen ämnar ge svar på frågan "Vad får vi för pengarna?" medan den finansiella styrningen å andra sidan handlar om exempelvis bidrag till olika ändamål och även regleringar kring hur bidragen kan och får användas. *Utnämningsmakt* innebär till största del befogenheten att rekrytera ledare till exempelvis myndigheter och *kontrollmakt* tillämpas främst genom revision (Statskontoret 2004:45). Olika styrformer kan användas beroende på vad det är som önskas styras, den vanligaste formen är dock den ekonomiska styrningen (Statskontoret 2004:46f). All verksamhet som ombesörjs av offentliga eller privata aktörer, men som

finansieras med skattemedel, ska hålla en god kvalitet oavsett vilken aktör som utför verksamheten. Som ett led i detta ska därför både organisationen och det som organisationen gör kunna följas upp och utvärderas. Denna transparens och insyn ses som en förutsättning för att en god samverkan ska kunna ske mellan det offentliga och det civila samhället (Folkbildningsrådet 2011:27). Problematik som existerar rörande dessa krav är något som går att utläsa i resultatrapporten "*Program för jämställd hållbarhet*" där det framkommer att det finns svårigheter att kunna följa upp vilka effekter som uppkommer av de offentliga bidragen och dess riktlinjer (SKL 2013:15).

Den ideella sektorn kan inneha olika roller, de tre roller som tas upp i Statskontorets rapport är röstgivande/intresseorganisationer, servicegivande samt tjänsteproducerande (Statskontoret 2004:47). Röstgivande intresseorganisationer är den vanligast förekommande synen på den ideella sektorn. Här fungerar organisationerna som en form av demokratiskola och denna typ av organisation ses därmed som en viktig beståndsdel inom ett demokratiskt samhälle. De servicegivande organisationerna ger, i varierande omfattning och mängd, service till både medlemmar och icke-medlemmar. Inom denna kategori finns exempelvis kultur- och idrottsföreningar samt olika sociala organisationer. Slutligen finns även de tjänsteproducerande organisationerna. Denna roll inom den ideella sektorn har ökat under de senaste decennierna och innebär att organisationerna, mot en fullständig ersättning, utför olika bestämda tjänster (Statskontoret 2004:18f).

När ideella organisationer erhåller bidrag som är kopplade till en viss aktivitet eller verksamhet så utsätts organisationen tekniskt sett för en extern styrning. Om en stor andel av organisationens finansiering består av denna typ av medel så kan organisationens självständighet påverkas och begränsas. Det är dock få organisationer/föreningar som har råd och/eller möjlighet att avstå de pengar och villkor som erbjuds och det är främst de största organisationerna som klarar av detta (Folkbildningsrådet 2011:19). I propositionen *En politik för det civila samhället* (2009) poängteras att det är av stor vikt att staten, kommuner och landsting är medvetna om den generella utveckling som sker rörande bidrag och föreningsliv. Medvetenheten krävs för att undvika att civilsamhället och dess organisationer blir mer och mer styrda genom stora uppdrag och en större mängd villkorade bidrag och att de således i högre utsträckning blir beroende av de beslut som fattas inom den offentliga sektorn. Det poängteras som viktigt att organisationerna inom civilsamhället fortsätter att ha kvar sin roll som opinionsbildande och även sin samhällskritiska ådra. Det ideella syftet och värdegrunden

är ofta något som ses som essentiellt av medlemmar och av dem som mottar service eller tjänster. Med detta i åtanke bör det även ligga i den offentliga sektorns intresse att denna typ av särart hos de ideella organisationerna tas om hand genom att man kan garantera ett mått av självständighet och oberoende. Självständigheten och graden av handlingsutrymme för civilsamhällets organisationer kan fungera som ett mått på öppenheten i ett samhälle, detta är således värden som bör bevaras och skyddas (Prop. 2009/10:55 s.43, 50).

Som nämnts tidigare så finns det både mjuka och hårda styrmedel som den offentliga sektorn kan rikta gentemot civilsamhället. Ett *mjukt styrmedel* är exempelvis allmänna organisationsbidrag, det vill säga att den offentliga aktören handhar och fördelar dessa bidrag utan att ställa ytterligare krav på resultatredovisning (Statskontoret 2004:46f). Till skillnad från dessa mer generella och ”okontrollerade” styrmedel finns även de som kategoriseras som *hårda styrmedel*. Inom denna kategori finns bland annat uppdragsersättningar för specifika tjänster som föreningslivet står som leverantör för. De hårda styrmedlen är ofta starkt reglerade med både angivna villkor samt en specificerad uppföljning av föreningens resultat. I dessa situationer är det vanligt att styrformen består av ett avtal mellan de olika parterna (Statskontoret 2004:46f). Den utveckling som sker i dagens samhälle rör sig allt mer från en användning av mjuka styrmedel till hårdare sådana. De mer generella organisationsbidragen minskar i både mängd och omfattning och istället blir mer resultatstyrda bidrag allt vanligare. En av bidragsformerna som har ökat sedan 1990-talet är de så kallade projektbidragen (Folkbildningsrådet 2011:23). En problematik som kan uppstå med denna form av bidrag är att det blir svårt att bedriva en mer långsiktig verksamhet i projektform. Detta gör att det är svårt för föreningarna att bibehålla en kontinuitet i sin verksamhet.

Uppfattningar rörande föreningsstöd i stadsdelen Angered

Inom stadsdelen Angered så kan de lokala föreningarna ansöka om två olika sorters stöd, dessa är verksamhetsstöd och riktat stöd. Föreningslivet i stadsdelen ses som något väldigt viktigt och trygghetsskapande då det ger människor en chans att organisera sig och det skapar även strukturer som individen kan bygga upp sitt liv och sin vardag kring.

Intervjuer har genomförts med två aktiva föreningar inom stadsdelen. Förening A är en kulturförening och intervjun genomfördes med föreningens ordförande. Något som poängteras som en central del av föreningens arbete är att erbjuda en trygg miljö och en mötesplats för barn och unga. Detta då det är viktigt att de har någonstans att ta vägen så de

inte riskerar att hamna fel i samhället. Förening B hamnar inom kategorin övrig förening och intervjun genomfördes även här med föreningens ordförande. Båda föreningarna har funnits och varit aktiva inom stadsdelen under flera år och har även ansökt om föreningsstöd under många års tid. Respondenten inom Förening B menar att verksamheter i Angered är svåra att göra i projektform, istället måste ett förtroende och en tillit byggas upp under en längre tid.

Finansiering och kontroll

Under intervjun med en av stadsdelens föreningskonsulenter framkommer det att stadsdelens föreningar i flera fall är ganska fattiga. Medlemsavgifterna ligger på ungefär hälften jämfört med resten av staden, och med anledning av detta finns det ett ständigt behov av extra finansiering. Stadsdelens ekonomiska ramar för föreningsstöd har dock minskat mycket vilket givetvis anses påverka de föreningar som tidigare fått relativt stora summor i bidrag.

”Pengar är en viktig drivfaktor. Många föreningar tycker nog att det är jättebra att vi finns men eftersom vi skär ned från år till år så blir det frustrerande.” (Tjänsteperson, Angered)

Denna frustration är något som både Förening A och Förening B instämmer i. Respondenten från Förening B berättar att frustrationen är stor rörande det ekonomiska stödet, trots att de intalar sig själva att de inte kommer beviljas något större stöd. Förening A erhåller både verksamhetsstöd och riktat stöd. Systemet med det riktade stödet, vilket fokuserar mycket på lovaktiviteter, är sämre för föreningen eftersom de snarare har aktiviteter som löper över hela året. De anser att bidraget de i dagsläget får är minimalt. Tidigare år fick de ett ganska bra verksamhetsstöd, men detta stöd är något som har sjunkit väldigt mycket under de senaste åren. Hade föreningen inte haft möjligheten att spara lite pengar från åren innan så hade de antagligen inte kunnat fortsätta med sin verksamhet.

”Från stadsdelen har det gått ner väldigt mycket. Vi har bara gått minus och minus.”
(Förening A)

Rörande kontrollaspekten uttrycker tjänstepersonen inom stadsdelen att det handlar om att förvaltningen måste göra en vettig avvägning. Att förvaltningen ska kontrollera och kräva in en stor del rapporter är något som kan ses som ett intrång i det föreningsfria inre arbetet, och är därför något som de måste vara försiktiga med. Under intervjun framkommer det att det hos föreningarna finns en viss känsla av att de blir ifrågasatta och misstrodda, och att

kontrollen därmed blir integritetskränkande. Det går inte att ha en fullständig kontroll i samtliga lägen, utan istället görs en extra koll när det framkommer någon form av varningssignal.

”Så istället för att ha en väldigt hög kontrollnivå som kan kännas inkräktande så tar vi alla sådana signaler på allvar.” (Tjänsteperson, Angered)

Kontrollen över föreningslivet är ändå en aspekt som har ökat under de senare åren, något som tas emot på olika sätt hos de olika föreningarna. De nya föreningarna tycker oftast inte att det är några problem, men de föreningar som har varit aktiva inom stadsdelen under en längre tid kan i många fall ha svårare att acceptera förändringen och utvecklingen med de hårdare kontrollerna.

”Man får mindre pengar, men ska göra mer redovisning.” (Tjänsteperson, Angered)

Förening A känner av att kontrollen från stadsdelens sida har ökat kraftigt under de senare åren och de anser att det har blivit för mycket kontroll och för mycket krav på redovisningar.

”Ja, det känns verkligen som det sitter någon på axeln och kontrollerar. [...] Vi som förening har ingenting att dölja.” (Förening A)

Föreningen känner ibland att det inte finns någon tillit eller förtroende till det arbete som de gör. Det anses inte heller finnas någon tacksamhet för att de faktiskt gör något bra i kommunen och hjälper barn och ungdomar.

”Det känns väldigt frustrerande på något vis.” (Förening A)

Här framkommer en stor skillnad föreningarna emellan, Förening B anser istället att stadsdelens kontroll över det lokala föreningslivet är alldeles för svagt och menar att det är av stor vikt att tjänstepersonerna kommer ut och hälsar på och kontrollerar hur föreningarna faktiskt arbetar.

”Bör ha en totalkontroll! Inte så att de ska springa där varje vecka [...] boka jättegärna första gången, sedan är det väl bara att de kommer och hälsar på om de har vägarna förbi, går in och tar en titt hur det ser ut en torsdagseftermiddag.” (Förening B)

Något som, enligt tjänstepersonen, betonas som viktigt från stadsdelens sida är att bibehålla kontakten med det lokala föreningslivet. Med anledning av detta stryps inte hela det ekonomiska stödet för föreningar som kanske inte längre, enligt nya riktlinjer, är mervärdesskapande, utan istället minskas stödet succesivt. Genom detta agerande kan stadsdelen upprätthålla relationen och kommunikationen samtidigt som de även bibehåller en viss insyn i föreningarna. Att stödet minskar är något som även Förening B berättar om. Föreningsrepresentanten menar att tjänstepersonen säkert tycker att föreningen är bra och gör bra saker men att det av olika skäl inte finns tillräckligt med pengar, och att det således endast beviljas mindre summor för att vara snälla mot föreningarna.

”Men de förstår inte än idag vilken kränkning det är.” (Förening B)

Förening B förhåller sig även kritisk till de tillkomna kraven på att en förening ska prestera ett mervärde, något som det finns en bristfällig kommunikation kring. Varken politiker eller tjänstepersoner har kunnat informera föreningen rörande vilka aktiviteter som faktiskt ses som mervärdesskapande, något som försvårar hela bidragsförfarandet.

”Om föreningarna ska ha någon kraft, vilket vi inte har, då måste ju vi få veta vad mervärdet innebär.” (Förening B)

Något som anses svårt inom arbetet med föreningsstöd är att förmedla när stadsdelen skär ner på stödet, det vill säga att aktiviteter som tidigare varit bidragsberättigade inte längre är det.

”Man försöker skicka en signal, en styrning av deras verksamhet mot till exempel mer flickor, mänskliga rättigheter, och trycka på dessa saker.” (Tjänsteperson, Angered)

När förvaltningen försöker styra verksamheterna på detta sätt så krävs en viss stringens och kontinuitet i styrningssignalen. Det kan således inte vackla för mycket fram och tillbaka rörande vad som prioriteras, och detta är något som bedöms som svårt i dagsläget.

Kommunikation och kontakt

Det framkommer utifrån samtliga intervjuer att den främsta kontakten mellan stadsdelen och föreningslivet rör bidragsförfarandet. Förening A ser sig själv som frigående och kontakten som finns mellan handläggare och förening handlar enbart om bidragen, de brukar således inte kontakta handläggaren för rådgivning, utan endast vid ansökan om föreningsstöd. Utifrån förvaltningens sida finns det ingen uttalad struktur eller system kring hur ofta de ska höra av sig till en förening. Det sker snarare vid behov.

”Och där finns det ju föreningar som vi kanske har kontakt med en gång i månaden, året runt. Dels för att de söker många bidrag men också för att de är måna om att informera oss om olika saker.” (Tjänsteperson, Angered)

Kommunikationen är något som, enligt tjänstepersonen, sker från båda parter. Förvaltningen kontakter föreningarna när frågor uppkommer. Exempelvis kan tjänstepersonerna, via ryktesvägen, fått information om satsningar som en förening planerar att genomföra och kan då ta kontakt med denna förening för att höra om de behöver någon hjälp. Förvaltningen fungerar även som en form av informationskälla som informerar föreningarna om aktuella händelser. Föreningarna själva tar kontakt med tjänstepersonerna om de har en ny idé som de vill berätta om eller som de vill veta om de eventuellt kan erhålla ekonomiskt stöd för. Nybildade föreningar tar ofta hjälp av förvaltningen för information och samtal, men sedan lär sig föreningarna snabbt hur det praktiskt fungerar. Senare handlar samtalen snarare om en kombination av finansiering och föreningsutveckling, exempelvis om föreningen vill starta ett tjejlag eller om de vill genomföra någon form av samarbete.

Förening A anser att kontakten med handläggare inom stadsdelen fungerar bra, och föreningsrepresentanten berättar att föreningen har förstått att även handläggarna har det jobbigt i dagsläget.

”Man kan inte bli arg på handläggaren, vi vet att de sitter i samma sits som oss. Det är politikerna högre upp som inte ser vilka konsekvenserna blir av att de tar de besluten de tar.”
(Förening A)

Förening A anser att handläggarna har en förståelse för föreningens verksamhet och aktiviteter, men något som ses som bristfälligt är kännedomen hos högre tjänstepersoner och

nämndpolitiker. Något som föreningen skulle uppskatta skulle vara att politikerna faktiskt såg det arbete som föreningen lägger ner i stadsdelen, att deras arbete är till en fördel för stadsdelen. Högre tjänstepersoner och politiker anses inte helt och hållet engagera sig för att se verksamheten, och det skulle vara intressant och uppskattat om de kom ut och hälsade på.

”Speciellt när det är de som tar besluten kring föreningsstöd, då borde de veta vad konsekvenserna blir. Eller var effekten slår någonstans. [...] det tror jag att de måste lära sig, att ta sig den tiden.” (Förening A)

Förening B är inne på samma spår rörande kommunikationen och kontakten men anser även att kontakten med tjänstepersonerna som arbetar med föreningsstöd är bristfällig. Representanten berättar att varken tjänstepersoner eller lokala politiker någonsin hör av sig för att fråga hur det går eller att de vill komma och hälsa på. Hen efterfrågar ett större engagemang.

”Vad är det som gör att man inom stadsdelen inte är intresserad?” (Förening B)

Att bibehålla en relation och kontakt med de lokala föreningarna är någonting som, enligt tjänstepersonen, poängteras som viktigt. En central del av arbetet med föreningslivet handlar om att nyansera bilden av stadsdelen och av dess föreningar. Det framkommer att det har märkts av att det ibland har höjts en varningsflagga rörande föreningar från Angered.

”Finns det en osäkerhet rörande en förening från Angered, då är det vår uppgift att istället säga att ’de här liknande föreningarna har vi ett jättebra samarbete med’ [...] ’de här samarbetar vi med, de är trovärdiga’.” (Tjänsteperson, Angered)

Detta är något som underlättas genom att förvaltningen har en god kommunikation och relation med flera föreningar inom stadsdelen. Det blir därmed en fråga om både kontroll och samarbete. Har förvaltningen en god relation till föreningarna så finns även en kännedom kring deras verksamhet. Finns den insynen kan förvaltningen rekommendera föreningarna och således nyansera den bild som finns. Med anledning av detta är vissa föreningar väldigt måna om att visa allt material, just för att det inte ska finnas några oklarheter. I de fallen har föreningarna kunnat använda stadsdelen för att rentvå sig själva när misstankar eller rykten dyker upp. Men dessa situationer är något som hör till ovanligheterna.

Båda föreningarna som har intervjuats anser att inflytande är svårt. Förening B menar att möjligheterna till påverkan och inflytande som en enskild förening är minimala. Förening A anser inte att de har någonting att säga till om, och varken har möjlighet till inflytande eller påverkan rörande riktlinjer och krav kring föreningsstöd. Detta är något som bidrar till en stor press och oro för föreningen då de har sett andra föreningar som påverkats mycket negativt av förändringar inom föreningsstödet. Förening A känner således en oro inför framtiden eftersom de inte vet hur stödet från stadsdelen kommer att se ut, och att ovissheten rörande framtiden leder till en känsla av otrygghet.

”Stor oro! Vi hade den diskussionen nu vid vårt årsmöte. Just den punkten och att vi inte vet hur vi ska göra, vi måste agera på något sätt. Men vi vill inte att det ska gå ut över våra medlemmar. Men hur ska vi då göra det?” (Förening A)

Vad kännetecknar relationen mellan bidragssökande och bidragsgivande aktörer i stadsdelen Angered

Kontroll		
Respondent	Hög	Låg
SDF Angered	X	
Förening A	X	
Förening B		X

Kommunikation & kontakt		
Respondent	Närhet	Avstånd
SDF Angered	X	
Förening A	X	
Förening B		X

Finansiering		
Respondent	Beroende	Oberoende
Förening A	X	
Förening B	X	

Utifrån intervjuerna kan det således urskiljas tendenser av att stadsdelen önskar ha en god kommunikation och kontakt med de lokala föreningarna, men att det är något som inte riktigt fungerar enligt föreningsrepresentanternas utsagor. Föreningarna uppfattar det som svårt, i princip omöjligt, att kunna påverka och ha något sorts inflytande över de strukturer, ramverk och förutsättningar som ges inom stadsdelen. De anser även att det är både bristande engagemang och kunskap bland de högre tjänstepersonerna samt hos de lokala nämndpolitikerna. Med anledning av detta existerar en viss frustration då det är dessa individer som fattar beslut som påverkar föreningarna. Uppfattningarna rörande kontrollaspekten skiljer sig mycket åt föreningarna emellan, där Förening A anser att kontrollen är alldeles för hög medan Förening B å andra sidan anser att stadsdelen måste öka sin kontroll över det lokala föreningslivet och således förespråkar en totalkontroll.

Uppfattningar rörande föreningsstöd i stadsdelen Norra Hisingen

Stadsdelen Norra Hisingen handhar och fördelar endast ett selektivt föreningsstöd, det vill säga ett stöd som ges till föreningar som skapar verksamhet utöver sina ordinarie aktiviteter. Det lokala föreningslivet ses som något mycket viktigt inom stadsdelen.

”De här små föreningarna, de är som små hjärtan som pulserar i olika delar av samhället. Och fungerar inte de så fungerar inte heller de där stora klubbarna. Vi är så beroende av föreningslivet, de gör en bra social insats. Men samtidigt står vi lite och blänger på dem.”

(Tjänsteperson, Norra Hisingen)

Intervjuer har genomförts med två aktiva föreningar inom stadsdelen. Förening C är en idrottsförening och intervjun genomfördes skriftligen med föreningens kassör. Förening D hamnar inom kategorin övrig förening och intervjun genomfördes även här med föreningens kassör. Båda föreningarna har funnits och varit aktiva inom stadsdelen under flera år och har även ansökt om föreningsstöd under många års tid.

Finansiering och kontroll

Stadsdelens föreningskonsulent menar att bidragsprocessen och det faktum att föreningarna söker och beviljas bidrag är något som leder till att förvaltningen kan få en insyn i det lokala föreningslivet.

”Det viktigaste för mig är att jag får komma in och se hur föreningslivet fungerar. Jag vill vara med och hjälpa till så att föreningarna får ett ekonomiskt bidrag. Då har jag också en anledning att kunna gå in och titta på saker och ting.[...] Det finns ju stora föreningar som aldrig söker. Som vi inte kan komma in i och titta på demokrati, jämställdhet, utbildningar och hela det där paketet.” (Tjänsteperson, Norra Hisingen)

Det finns således varken insyn eller kontroll över de föreningar som inte ansöker om ekonomiskt stöd hos förvaltningen, men detta är aspekter som påtalas som önskvärt från förvaltningens sida.

Förening D har erhållit selektivt stöd från stadsdelen i många år vilket är något som de är extremt tacksamma över och som de anser ger och betyder mycket för föreningen. De har dock märkt en skillnad rörande krav på redovisning och kontroll, och det finns en rädsla och osäkerhet för att råka göra någonting fel.

"Allting ska skickas in, alla kvitton. Förut kunde man ju skriva vad man genomfört. [...] Det är större krav nu. [...] På det sättet blir det lite press, men i vår verksamhet gör vi ju ändå samma sak som vi alltid har gjort." (Förening D)

Att kraven på föreningarna har ökat är något som det finns en förståelse för, men det påpekas samtidigt att det känns som att det är dubbelt så mycket redovisning, kontroller och krav jämfört med hur det var för fem till tio år sedan. Att ansöka om bidragen och själva bidragsförfarandet är även det något som anses ha blivit svårare och mer betungande med tiden, men är något som föreningen anpassar sig efter då de är i behov av ekonomiskt stöd och hjälp. Således anses det ha skett stora förändringar och något som framkommer som positivt skulle vara ett enklare system för återrapportering och redovisning. Förening C anser, å andra sidan, att stadsdelens kontroller inte är tillräckliga, och att det är något som borde förbättras med tanke på att det har blivit mindre medel att söka.

"De borde vara ute mer och titta på verksamheten de ger bidrag för." (Förening C)

Under intervjun med stadsdelens föreningskonsulent framkommer det att kraven har ökat under de senare åren och att det således ställs både många och höga krav på det lokala föreningslivet, något som tas emot på olika sätt från föreningarna själva. Vissa föreningar lär sig att anpassa sig efter de krav och riktlinjer som finns medan andra aldrig mer söker stöd efter att deras första ansökan fått avslag.

Kassören i Förening C berättar att de har ett flertal olika finansieringskällor, som exempelvis medlemsavgifter, närvarobidrag, sponsorer samt en del bidrag från stadsdelen för specifika projekt. Generellt sett så anser föreningen att det ekonomiska stödet från stadsdelen har försämrats, framför allt så anses det inte längre vara anpassat utifrån hur dagens föreningar faktiskt ser ut och bedrivs, och detta är något som föreningen har försökt föra fram.

"Vi har försökt föra dialoger men då ingen vill ta beslut eller ansvar så är det svårt att nå fram." (Förening C)

Förening C anser att ansökningsprocessen skulle kunna förändras för att förenkla förfarandet för både föreningarna och stadsdelen. En effektivare uppföljning är även det något som skulle

ses som önskvärt. Föreningens verksamhet ökar och är stabil och således uttalas ingen större oro inför framtiden, men det framkommer att det skulle varit enklare för de ideella föreningarna om det funnits andra förutsättningar från stadsdelens sida rörande en lättare hantering av bidragen. Föreningsrepresentanten från Förening D uttrycker å andra sidan en större oro inför framtiden. Oron grundar sig i att stadsdelen har dragit ned mycket på summan pengar som går till föreningslivet. Detta gör att det finns en osäkerhet kring om de ska beviljas stödet eller inte, och således även en viss framtidsoro för den ideella sektorn som helhet.

”Drar en lättnads suck över att det gick bra den här gången också!” (Förening D)

Utan stödet från stadsdelen hade Förening D inte haft möjlighet att genomföra lika många aktiviteter som de har gjort och det betyder mycket för föreningen att känna att de har kunnat hjälpa och stötta både utsatta och icke-utsatta barn och ungdomar. Föreningsrepresentanten önskar därför att stödet från stadsdelen ska fortsätta även i framtiden.

”Man vill inte att det ska kännas som att de rycker undan mattan från medlemmarna, för sådana marginaler har vi inte.” (Förening D)

Kontakt och kommunikation

Föreningskonsulenten anser att relationen mellan föreningslivet och stadsdelen är hyfsat bra. Hen är ute och träffar föreningarna, pratar med dem och ringer dem. Under sin tid på föreningsstöd har relationer byggts upp med de lokala föreningarna. Tjänstepersonen berättar att i föreningarnas ögon så är det hen som är den föreningsansvarige i stadsdelen Norra Hisingen. Kontakttagandet går från båda håll och om stadsdelen vill informera föreningslivet om något görs allmänna utskick och påminnelser. Samtidigt kontaktas tjänstepersonen via telefon ett tiotal gånger per vecka av föreningar som har stött på problem eller bara behöver ställa en fråga rörande något. Det finns dock inga större möjligheter för föreningarna att påverka hur stadsdelen arbetar med föreningsstöd.

”Nej nej. Det finns inte. Jag kan ju som tjänsteperson ringa och säga att vi har nya anvisningar från och med imorgon och då måste föreningen rätta sig efter det.” (Tjänsteperson, Norra Hisingen)

Både Förening C och Förening D är inne på samma linje rörande föreningslivets möjligheter till påverkan och inflytande. Förening D anser inte att de kan påverka stadsdelen och förvaltningen på något vis rörande arbetssätt, bidragsutformning och datum. Detsamma menar Förening C som anser att det finns svårigheter att som enskild förening kunna påverka något inom staden och anledningen till detta är på grund av att det inte finns några tydliga ramar och inte heller ansvariga personer som har mandat att ta beslut. Det framkommer att föreningsrepresentanten i Förening C aktivt har arbetat med frågan om att ändra det aktuella bidragsförfarandet, och att tjänstepersonerna då har varit inne på samma linje.

"[...] men tyvärr strandade allt då de inte fick gehör från sina chefer. Känns som detta inte är en högprioriterad fråga." (Förening C)

Tjänstepersonen framhöll, under intervjun, att något som skulle ses som positivt skulle vara om anvisningarna kunde upprättas i samråd med föreningslivet. I så fall skulle stadsdelen ges en tydligare inblick i hur de lokala föreningarna föredrar att förfarandet ska fungera. Samtliga bidragsansökningar som kommer in till stadsdelsförvaltningen måste gå via stadsdelsnämnden, detta innebär att tjänstepersonerna inte själva kan fatta beslut i något ärende. Dagens förfarande anses försvåra relationen och direktkontakten mellan stadsdel och föreningar. Detta förfarande leder också till en lång väntan från ansökan till beslut, ett tidsspänn på cirka tre månader.

Enligt tjänstepersonen handlar en central del i arbetet med föreningsstöd om att stötta föreningarna, inte bara ekonomiskt, och något som är viktigt är att hjälpa föreningarna med exempelvis redovisningen. För att föreningarna och dess ideella krafter ska orka med allt arbete är det viktigt att representanter från stadsdelen åker ut och hjälper dem. Detta med tanke på den mängd krav som faktiskt ställs på det lokala ideella föreningslivet.

"Om jag som konsulent får en redovisning där jag tycker något ser konstigt ut, då åker jag ju ut till den föreningen och säger att vi får sätta oss ner med detta. [...] Det är ju på denna personens fria tid som vi vill att han eller hon ska bli byråkrat." (Tjänsteperson, Norra Hisingen)

Förening C anser att kontakten oftast tas från föreningens sida och att den kommunikation som existerar sker med en enda tjänsteperson och att det fungerar bra. Förening D anser att kontakten med tjänstepersoner som arbetar med föreningsstöd är nära och bra.

”De tjänstepersoner som vi pratar med är väldigt lyhörda gentemot oss, de förstår vad vi menar.” (Förening D)

*”[...] men det är svårt att få fram beslut, oftast får man höra att det är lite snurrigt nu.”
(Förening C)*

Kontakten rör, enligt Förening D, främst föreningsstödet och bidragsförfarandet, men de tar även emot information rörande exempelvis aktuella händelser och torgdagar. Datum för när redovisningar och liknande ska skickas in ändras ofta och har föreningen glömt detta så hör föreningskonsulanten av sig och påminner. Representanten från Förening D anser att kommunikationen är god och att tjänstepersonerna är snälla och förstående. Hen påtalar även att man utan problem kan ringa och fråga förvaltningen om man undrar över något och att de därför gärna ringer en gång extra för att säkerställa att de uppfattat saker på rätt sätt. Trots god kommunikation så leder förändringar inom området föreningsstöd till en osäkerhet hos föreningen. Att riktlinjer ofta förändras är något som försvårar processen och ibland anses det vara svårt att som förening följa med i de förändringar som sker.

”Under alla dessa år så har de ändrat så många gånger fram och tillbaka gällande vad man får söka för, vad man inte får söka för, och sedan kommer det tillbaka så man får söka för det. Och så har man missat det. Det kan vara lite rörigt.” (Förening D)

Vad kännetecknar relationen mellan bidragssökande och bidragsgivande aktörer i stadsdelen Norra Hisingen

Kontroll		
Respondent	Hög	Låg
SDF Norra Hisingen	X	
Förening C		X
Förening D	X	

Kommunikation & kontakt		
Respondent	Närhet	Avstånd
SDF Norra Hisingen	X	
Förening C		X
Förening D	X	

Finansiering		
Respondent	Beroende	Oberoende
Förening C		X
Förening D	X	

Föreningskonsulenten framhåller således att det skulle vara önskvärt om riktlinjer och anvisningar rörande stadsdelens föreningsstöd kunde skapas i samråd med det lokala föreningslivet. Något som framkommer som problematiskt rörande stadsdelen Norra Hisingens bidragsförfarande är det faktum att det inte existerar någon form av delegationsbeslut, utan att alla beslut måste upp i nämnd. Detta genererar en lång väntetid för föreningarna, något som alla föreningar och sammanslutningar kanske varken är villiga eller har möjligheten att vänta på. Föreningarna skiljer sig mycket åt rörande hur de ser på kontroll, kommunikation och kontakt samt graden av beroende gentemot stadsdelen. Förening C har försökt påverka stadsdelen att förändra bidragsförfarandet, något som inte fått gehör hos högre tjänstepersoner och lokala politiker. Förening D uttrycker en rädsla och oro över hur framtiden kommer att se ut om bidragen fortsätter att minska i samma utsträckning som de gjort de senaste åren.

Uppfattningar rörande föreningsstöd i stadsdelen Västra Göteborg

Västra Göteborg fördelar endast så kallade stimulansbidrag vilka kan sökas för aktiviteter utöver föreningarnas ordinarie verksamhet. En viktig del i det kommunala stödet till föreningslivet uttrycks handla om att minimera medlemsavgifterna för att möjliggöra att alla ska kunna vara delaktiga, oavsett socioekonomiska förutsättningar. Skillnader ska således utjämnas för att alla barn och ungdomar ska kunna ha en aktiv fritid.

Intervjuer har genomförts med två föreningar som är aktiva inom stadsdelen, och som under flera år har erhållit ekonomiskt stöd. Förening E är en relativt nystartad och liten idrottsförening, och intervjun genomfördes med föreningens ordförande. Föreningens filosofi är ”bredden snarare än eliten” och det viktigaste är att ha roligt på träningen och att stötta varandra. Förening F är en idrottsförening som har funnit inom stadsdelen under en lång tid och intervjun har genomförts med föreningens ordförande. Förening G kategoriseras som övrig förening och intervjun genomfördes med föreningens verksamhetsledare. Då det visade sig att denna förening varken ansökte om, eller erhöll, ekonomiskt stöd från stadsdelen så presenteras endast kortfattat vad föreningen angav för orsaker till varför de *inte* söker stöd.

Finansiering och kontroll

Under samtalet med Västra Göteborgs föreningskonsulent tar inte själva finansieringen så stort utrymme, men det framkommer att det givetvis är en relevant aspekt för föreningarna och för den kontakt som faktiskt existerar mellan dem och förvaltningen.

”Mycket bottnar ju i ekonomi för föreningslivet.” (Tjänsteperson, Västra Göteborg)

Förening E har erhållit stöd från stadsdelen i cirka fyra år, men poängterar att det inte rör sig om några större summor. Stödet från stadsdelen är inte föreningens största finansieringskälla och på så vis existerar inte någon större oro eller stress rörande framtida finansiering.

”De pengarna varken stjälper eller hjälper oss på så sätt.” (Förening E)

Något som dock framhålls under intervjun är att föreningen anser att Göteborgs stad och stadsdelen borde satsa mer på de små föreningarna som finns. De menar att om en större förening beviljas exempelvis 10 000 kronor så märks de pengarna i princip inte inom föreningen, men skulle en mindre förening få ett grundbidrag på samma summa så skulle det betyda fruktansvärt mycket.

"För det är lite pengar som egentligen hjälper väldigt mycket." (Förening E)

Inte heller Förening F tar emot några större bidragssummor från stadsdelen, utan det rör sig endast om stöd till den eftermiddagsverksamhet de bedriver. Med anledning av detta anser de sig inte heller vara speciellt beroende av stimulansbidraget.

Något som poängteras som viktigt och centralt, utifrån tjänstepersonens perspektiv, är det faktum att kontrollera så att det ekonomiska stödet hamnar rätt, och att denna kontroll är en stor del av stadsdelens ansvar.

"Jag tror att det är viktigt att man har koll på det; så att det är en ideell förening, att det fungerar som en förening, att de inte tar pengar i egen ficka, att det finns ett demokratiskt system." (Tjänsteperson, Västra Göteborg)

Förening E har full förståelse för att kontroller behövs och anser att det är bra att det finns när det gäller det ekonomiska stödet från stadsdelen. Ordföranden berättar att kontrollen fungerar alldeles utmärkt från stadsdelens sida, men att det å andra sidan är lite väl tufft från idrotts- och föreningsförvaltningen.

"På stadsdelsnivå är det mer flexibelt. Det är ganska flytande deadlines vilket är jättebra." (Förening E)

Förening F anser att själva bidragsförfarandet har blivit allt svårare under de senare åren. När de tidigare sökte bidrag räckte det att skriva vad föreningen önskade göra, hur mycket pengar som behövdes och efter att aktiviteten var genomförd så redovisades resultatet.

"Nu så ska man veta redan innan man börjar hur många deltagare man ska ha. Men hur ska man kunna veta det? Det vet man ju inte förrän efteråt." (Förening F)

Detta anser föreningen bidrar till att själva ansökningen är det allra svåraste, det är svårt att redan innan veta exakt hur verksamheten kommer att bli. Att sedan i efterhand redovisa och att föreningen kontrolleras tycker de inte är speciellt problematiskt. Föreningen är även

skeptisk mot hur ansökningsblanketterna är uppbyggda då de inte anser att det stämmer in för det man ska söka för.

”Vi har även haft verksamhet på sportloven och så men det har vi lagt ned bara för att det är så krångligt att söka. Vi har bedrivit verksamhet ändå, men inte sökt bidrag för att det är så krångligt.” (Förening F)

Förening F berättar att det läggs allt mer arbete på de ideella föreningarna, och representanten frågar sig hur föreningen och dess ideella krafter ska hinna med allt administrativt som krävs av dem. Med tanke på att de flesta personerna som är aktiva inom idrottsföreningar, bortsett från i de allra största föreningarna, gör detta på ideell basis så finns det en oro rörande hur framtiden kommer att se ut. Kommer det finnas tillräckligt med personer som är villiga att göra allt kontorsarbete på sin fritid?

”Är det inte bättre om vi får mer tid till att ta hand om ungdomarna istället?” (Förening F)

Stadsdelens kontroll bottnar i en strävan av att säkerställa att samtliga aktörer faktiskt fullföljer det de åtagit sig att göra. När en offentligt finansierad verksamhet är avslutad krävs en redovisning av hur deltagandet har sett ut och av hur verksamheten/aktiviteten har fungerat. Tjänstepersoner inom förvaltningen som arbetar med föreningsstöd försöker underlätta så mycket som möjligt för föreningarna, men de olika dokumenten och redovisningarna som ska skickas in finns för att säkerställa så att föreningarna faktiskt gör rätt saker. Samtidigt framkommer det att det anses existera en viss tröghet i dagens rapporteringssystem. Denna tröghet tar sig uttryck i rapporter och redovisningar som inte skickas in i tid eller som de ska. Förening E anser att stadsdelens regelverk är mycket enklare än själva kommunens regelverk i stort. Föreningen berättar även att de bollar frågor med föreningskonsulanten som även hör av sig när hen ser att något har blivit fel i redovisningarna, det blir inte en anmärkning utan istället förs en dialog och detta är något som gör att föreningen känner sig mycket positiva till stadsdelens agerande. De som arbetar inom Förening E är inte avlönade, utan gör allting på sin fritid. Med anledning av detta så uppskattas hur stadsdelen arbetar med föreningsstödet och att de bibehåller en flexibilitet.

”Föreningarna har ju givetvis mycket att göra. Det är ett frivilligt arbete som föreningsledare gör. Hade kunnat vara bra att hitta en annan modell för det.”(Tjänsteperson, Västra Göteborg)

Som nämnts tidigare genomfördes även ytterligare en intervju, denna med Förening G, en förening som visade sig avstå från att ansöka om stimulansbidrag från stadsdelen. Förening G skiljer sig mycket från de andra föreningarna, både i förutsättningar och uppbyggnad. Verksamhetsledaren berättade att anledningen till att de inte ansöker om stöd är på grund av att det handlar om så små medel och att administrationen för detta är för hög. Detta innebär att föreningen anser att den tid som de behöver lägga ned på bidragsförfarandet är för betungande i relation till de små summor som beviljas.

Kommunikation och kontakt

Något som framkommer som viktigt och centralt är kommunikationen och kontakten mellan tjänstepersoner och föreningar. Dialog och möte är två aspekter som är ständigt återkommande.

”Jag tror på mötet. Det är viktigt med mötet.”(Tjänsteperson, Västra Göteborg)

Under intervjun med tjänstepersonen från Västra Göteborg ges intrycket att det existerar en ömsesidig kommunikation mellan föreningslivet och stadsdelsförvaltningen, och detta är något som både Förening F och Förening E instämmer i. Förening E är mycket positiv till den kontakt som finns mellan dem och stadsdelen, främst med föreningskonsulenten. Det är lätt att komma i kontakt med hen, och föreningen bollar olika frågor med stadsdelen, de ges även information och erbjudande om olika informationsträffar. Föreningskonsulenten ringer och påminner om det är någon aktuell händelse som hen tror de skulle vilja vara delaktiga i.

”Det är dubbel kommunikation. [...] skulle vilja säga att föreningskonsulenten är toppenbra att ha att göra med. Det är ju en eldsjäl!”(Förening E)

Även Förening F anser att det är enkelt att komma i kontakt med föreningskonsulenten inom stadsdelen och att föreningen får rådgivning och stöd om det skulle behövas. Den kontakt som finns mellan dem rör dock främst eftermiddagsverksamheterna och informationsutskick från stadsdelens sida. Föreningskonsulenten berättar att de arbetar mycket med att informera

föreningslivet om aktuella händelser eller aktiviteter. Två gånger per år anordnas även föreningskonferenser, tillsammans med stadsdelen Askim-Frölunda-Högsbo. Dessa konferenser innebär ett tillfälle för föreningarna att träffa politiker och tjänstepersoner och således skapa kontakter samt diskutera olika uppkomna frågor. Förening E anser dock ändå inte att de har någon större möjlighet att påverka bidragsförfarandet eller de krav och riktlinjer som finns. Förening F har varit på nästan samtliga av dessa konferenser och de anser till skillnad från Förening E att de som en enskild förening faktiskt har en möjlighet att påverka och ha inflytande. De har själva varit med om en situation rörande bidragsförfarandet som inte passade föreningen, och efter kommunikation med stadsdelen så förändrades förfarandet till det bättre.

Stadsdelsrepresentanten berättar att många föreningar anmäler sig till dessa konferenser just för att de har en fråga som de önskar lyfta till ansvariga lokala politiker och tjänstepersoner. Föreningarna tar även i sin tur kontakt med förvaltningen om de är i behov av rådgivning eller stöd, inte alltid endast gällande finansiering.

”Den nära kontakten [...] underlättar således vid bidragsansökan och bidragsförfarandet eftersom mycket kan kompletteras genom dialog och kommunikation.”(Tjänsteperson, Västra Göteborg)

Det framkommer att det är en relativt begränsad del av föreningslivet som är ordentligt insatt i hur man kan söka bidrag och hur man kan söka hjälp, och mycket av kommunikationen handlar således om att stödja och underlätta för föreningarna. Förening E berättar att det finns en känsla av att stadsdelen är väldigt öppna för att hjälpa till och stötta föreningslivet. Skulle någonting vara fel eller bortglömt i redovisningar eller rapporter så ges föreningarna en chans att rätta till detta. Den nära kommunikation som i dagsläget finns mellan tjänstepersoner och föreningar tros kunna spela en viss roll i det faktum att stadsdelen inte har speciellt många avslag på de bidragsansökningar som kommer in. Denna nära kontakt är något som man vill fortsätta arbeta för. Vid behov kan föreningarna, med kort varsel, besökas eftersom avstånden inte är så stora. Under intervjun framkommer en viss oro rörande att bidragsförfarandet ska centraliseras till endast fackförvaltningarna inom kommunen. Oron kring detta ligger i att närheten mellan sektorerna då riskerar att försvinna.

”Närheten är viktig!”(Tjänsteperson, Västra Göteborg)

Vad kännetecknar relationen mellan bidragssökande och bidragsgivande aktörer i stadsdelen Västra Göteborg

Kontroll		
Respondent	Hög	Låg
SDF Västra Göteborg	X	
Förening E		X
Förening F		X

Kontakt & Kommunikation		
Respondent	Närhet	Avstånd
SDF Västra Göteborg	X	
Förening E	X	
Förening F	X	

Finansiering		
Respondent	Beroende	Oberoende
Förening E		X
Förening F		X

Ingen av föreningarna uttrycker således ett stort beroende av den offentliga finansiering som de erhåller från sin stadsdel. De anser inte heller att det är så stora och betungande kontroller från stadsdelens sida. Detta trots att föreningskonsumenten uttrycker att kontrollen är en viktig och central del av förvaltningens arbete. Stadsdelen anordnar föreningskonferenser vilket kan ses som ett sätt att förbättra kommunikation och kontakt med sitt lokala föreningsliv, detta kan tolkas som ett sätt att göra relationen allt mer integrerad då föreningarna ges möjlighet att träffa bland annat lokala politiker. Denna möjlighet är något som inte existerar i de övriga stadsdelarna som ingår i studien. Förening E verkar tendera att ha mer kontakt med stadsdelen, vilket kan tänkas bero på att det är en relativt ny förening jämfört med Förening F som har varit aktiv under många år. Stadsdelens föreningskonsulent poängterar att mötet och närheten mellan föreningslivet och stadsdelen är två mycket viktiga aspekter.

RESULTAT

I detta avsnitt presenteras det resultat som har framkommit utifrån den insamlade empirin. Här ges en överblick över hur de tre stadsdelarnas arbete med det lokala föreningslivet fungerar, och hur föreningarnas syn på stadsdelarnas föreningsstöd förhåller sig. Empirin diskuteras i förhållande till den teoretiska referensramen och samtliga intervjuer registreras i analysmodellen, vilken är en utveckling av Kuhnle och Selles modell (1992) som presenterats tidigare. Avsnittet avslutas med en återkoppling till uppsatsens syfte, det vill säga en diskussion rörande om och i så fall hur kommunen arbetar med föreningsstöd som styrmedel.

Vad kännetecknar relationen mellan det lokala föreningslivet (bidragssökande aktörer) och stadsdelsförvaltningarna (bidragsgivande aktörer) inom Göteborgs stad?

Samtliga tjänstepersoner som har intervjuats har, oberoende av stadsdelstillhörighet, poängterat att insyn är en central aspekt och förespråkat en hög kontrollnivå. Att ett stort fokus ligger på kontroll och granskning kan ha sin grund i det som Power (2000) benämner som granskningssamhället. Även den offentliga sektorn utsätts för en ökad granskning och som ett led i detta kan det tänkas att de således önskar ha en ökad kännedom rörande vart de offentliga medlen går. Tjänstepersonen från stadsdelen Angered skiljer sig en aning från de andra då hen problematiserar kring kontrollaspekten och föreningarnas självständighet. Utifrån litteraturen rörande civilsamhället så framkommer det att det är en sfär som bör vara autonom och åtskild från den offentliga sektorn (se bland annat SKL 2009; Statskontoret 2004; Johansson 2001). Tjänstepersonen från Angered anser att kontrollfrågan är komplex eftersom det inte går att ha en totalkontroll då risken är att det inkräktar på föreningarnas självständighet. En totalkontroll är dock något som förespråkas av Angeredsföreningen Förening B som anser att större och mer omfattande kontroller krävs, inte endast redovisningar och rapporter utan även att stadsdelens representanter faktiskt besöker föreningarna för att kontrollera hur den dagliga verksamheten fungerar. Även Förening C, vilken är verksam i stadsdelen Norra Hisingen, förespråkar större kontroller och att tjänstepersonerna i större utsträckning borde vara ute och titta på de verksamheter de ger bidrag för. Föreningar som utsätts för en hög kontroll kan som åtgärd välja att frikoppla, det vill säga att organisationens formella strategi skiljer sig från det som faktiskt görs inom organisationen, något som tenderar att ytligt sett leda till en viss likriktning (Arvidson & Lyon 2013; Harding 2012b; Meyer & Rowan 1977; Wijkström & Lundström 2002). Att vissa föreningsrepresentanter förespråkar en större kontroll, och då en kontroll som inte endast innefattar skriftliga utvärderingar och rapporter, utan istället bygger på att tjänstepersoner besöker verksamheterna för att se vad som faktiskt görs skulle kunna ses som något som gör att frikopplingsaspekten försvåras och eventuellt minskar i omfattning.

Förening A och Förening D uttrycker, å andra sidan, en del av det obehag som Arvidson och Lyon (2013) skriver om, ett obehag rörande den ökade kontroll som existerar vid den offentliga finansieringen. Förening A berättar om känslan av att stadsdelen inte har något förtroende för föreningen och för det arbete som de lägger ned. Förening D uttrycker att finns en oro kring att ansöka om stöd, en rädsla för att göra fel och att således förstöra för föreningen. Även om uppfattningarna och känslorna kring den ökade kontrollen och kraven är olika, så anser samtliga föreningar att det är bra att kontroller finns; detta eftersom det handlar om offentliga medel och att någon form av kontroll och redovisning således bör existera. Dock skulle processen kunna förändras för att underlätta för föreningslivet.

Tjänstepersonerna förespråkar en nära relation med sitt lokala föreningsliv, det anses vara viktigt att veta att den offentliga finansieringen går till trovärdiga och stabila verksamheter. En integrerad relation innebär, enligt Kuhnle och Selle (1992), att föreningslivet befinner sig nära den offentliga sektorn i aspekter av omfattning och frekvens av kontakt, samt rörande hur enkelt det är med kommunikation mellan de olika aktörerna. Det innefattar även hur stora möjligheter till inflytande föreningarna har i sina stadsdelar. I Västra Göteborg anordnas föreningskonferenser där de lokala föreningarna ges tillfälle att träffa högre tjänstepersoner och lokala politiker. Detta kan ses som ett sätt att försöka förbättra kommunikationen och kontakten med sitt lokala föreningsliv och kan tolkas som ett sätt att försöka göra relationen allt mer integrerad, det kan även ses som ett tecken på tjänstepersoners och politikers positiva inställning till det lokala föreningslivet (Wijkström & Lundström 2002, Lundåsen 2010). Tjänstepersoner kan ses som en form av ”grindvakter” rörande föreningslivet, detta utifrån aspekten att den inställning de har till de föreningar som finns kan tänkas påverka föreningslivets genomslagskraft (Lundåsen 2010). Tjänstepersonen på Norra Hisingen uttrycker en önskan om att, i samråd med föreningslivet, upprätta nya riktlinjer och således anpassa bidragsförfarandet utifrån samtliga parterns önskemål. Utifrån detta perspektiv kan tjänstepersonen ses som en grindvakt som försöker sträva efter att föreningarnas åsikter och tankar ska komma fram och att de ska ges en möjlighet att påverka bidragsförfarandet inom stadsdelen. Det kan även tyda på en önskan om en integrerad relation där tjänstepersonen vill ge föreningarna inflytande och få en tydligare inblick i hur de skulle föredra att arbeta. Tjänstepersonen inom Angered poängterar å andra sidan att, trots att det är centralt med en god relation och en bra kommunikation, så är det samtidigt viktigt att föreningarna får bibehålla sin självständighet och att det fria föreningslivet inte inkräktas. Detta kan tolkas som

att de olika sfärerna inte bör komma alltför nära varandra och att en integrerad relation kanske inte är det som är mest prioriterat.

Enligt Kuhnle och Selle (1992) behöver inte en offentlig finansiering innebära en hög kontrollnivå, utan det kan vara åtskilt från finansieringsaspekten. Varken Förening B, Förening C, Förening E eller Förening F anser att kontrollnivån är något betungande från sina stadsdelars sida. Förening E och Förening F som båda är verksamma inom stadsdelen Västra Göteborg anser istället att kraven från andra instanser inom kommunen är svårare och mer tidskrävande. Förening F anser även att själva ansökningsprocessen är mer betungande än vad kraven på redovisning är.

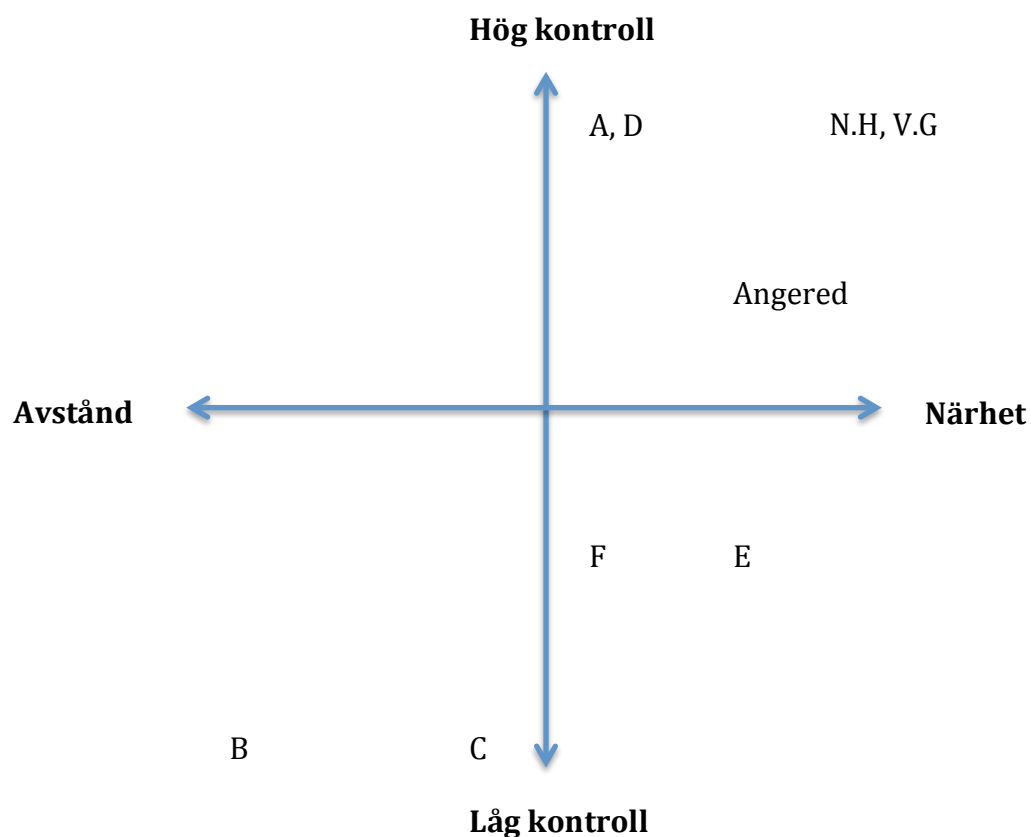
Samtliga föreningar anser att kontakten är god med stadsdelarnas föreningskonsulenter. Kontakten är varierande, vissa föreningar föredrar mer kontakt medan andra är mer självgående. Både Förening A och Förening B anser däremot att det är svårt att komma i kontakt med och att nå ut till lokala politiker och högre tjänstepersoner, något som skiljer sig från vad Wijkström och Lundström (2002) skriver där de menar att forskning visar att det i Sverige är lätt att som föreningsrepresentant komma i kontakt med både tjänstepersoner och politiker inom den offentliga sektorn. Föreningarna uppfattar det som svårt, i princip omöjligt, att kunna påverka och ha något sorts inflytande över de strukturer, ramverk och förutsättningar som ges inom stadsdelen. De anser även att det finns både bristande engagemang och kunskap bland de högre tjänstepersonerna samt hos de lokala nämndpolitikerna. Med anledning av detta existerar en viss frustration då det är dessa individer som fattar beslut som påverkar föreningarna. Kontakten med högre tjänstepersoner och politiker är varken välutvecklad eller väletablerad från föreningarnas perspektiv. Därmed kan det inte ses som att relationen är integrerad med stadsdelen. Förening C, verksam på Norra Hisingen, har via dialoger med sin stadsdel, försökt att förändra bidragsförfarandet så att det blir mer anpassat utifrån hur dagens föreningar faktiskt arbetar och är uppbyggda. Detta är något som föreningen fick gehör för från handläggarna men då de inte hade mandat att fatta beslut krävdes att även högre tjänstepersoner skulle anse att detta var en prioriterad fråga, något som dessvärre inte gick igenom. Förening F, verksam i Västra Göteborg, är den enda föreningen som anser att de har möjlighet att påverka stadsdelen rörande bidragsprocessen, krav och riktlinjer.

Föreningarna skiljer sig åt rörande hur beroende de är av den offentliga finansieringen. Förening A och Förening D är de föreningar som uttrycker störst beroende gentemot sina stadsdelar och dess finansiering. Det är även främst dessa föreningar som uttrycker en oro rörande framtiden med anledning av minskande bidrag och svårare bidragsförfaranden. Dessutom är det dessa två föreningar som anser att kontrollen och kraven från stadsdelarna har blivit allt mer betungande under de senare åren. Det finns en förståelse för att stadsdelarna måste veta vad de offentliga medlen går till, men den ökade kontrollen leder ändå till en viss känsla av att bli misstrodd.

"[...] i vår verksamhet gör vi ju ändå samma sak som vi alltid har gjort." (Förening D)

"Ja, det känns verkligen som det sitter någon på axeln och kontrollerar." (Förening A)

För att på ett tydligare sätt visa hur föreningarnas och stadsdelsrepresentanternas uppfattningar förhåller sig till varandra har de placerats ut i nedanstående analysmodell. Analysmodellen är, som tidigare nämnts, en utveckling av den analysmodell som skapats av Kuhnle och Selle (1992), och modellen har förändrats genom att byggas upp av skalor samt att beroendenaspekten och aspekten rörande integrering/separering har tagits bort. Bokstäverna i modellen representerar föreningarna som har intervjuats, och N.H står för Norra Hisingen och V.G för Västra Göteborg.

Figur 2: Analysmodell

Det relationsområde som flest respondenter hamnar inom är i fältet ”hög kontroll – närhet”. Här befinner sig samtliga stadsdelsrepresentanter samt föreningarna A och D. Ingen av respondenterna utsäger sig att applicera inom fältet ”hög kontroll – avstånd”. Utifrån den forskning som presenterats tidigare så kännetecknas ofta relationen mellan föreningslivet och den offentliga sektorn, inom en svensk kontext, som en integrerad sådan där föreningarna trots sitt beroende ändå lyckas förhålla sig självständiga (Johansson 2001). Förening A och Förening D är de föreningar som uttrycker det största beroendet av stadsdelarnas ekonomiska stöd, och även de föreningar som anser att kontrollen och de ökade kraven på föreningslivet är något som känns betungande. Förening D är en av de föreningar som, i detta urval, erhöll störst ekonomiskt stöd under år 2015. Beroendet och oron kan tänkas korrelera, det vill säga att föreningen vet att det blir svårt att få verksamheten att gå runt om det ekonomiska stödet uteblir, och således ökar rädslan för att någonting ska gå fel.

En intressant aspekt är att föreningarna har olika syn på bidragsförfarandet och på hur relationen mellan föreningen och dess stadsdel uppfattas; detta framkommer genom att de sex

föreningarna som har intervjuats har placerats i tre av fyra fält i analysmodellen. Föreningarna C, E och F är alla föreningar som kategoriseras som idrottsföreningar, och samtliga hamnar i den nedre delen av analysmodellen. Vilket nämnts tidigare så varierar en förenings förutsättningar beroende på dess inriktning och storlek och att relationen mellan föreningen och den offentliga sektorn således skiftar med anledning av detta (Forskningsrådet 2011), detta kan innebära att idrottsföreningarna har en viss typ av inneboende förutsättning just med anledning av sitt syfte och att detta gör att de placerar sig någorlunda lika.

Föreningarnas uppfattningar skiljer sig mycket åt, men det kan konstateras att de inte verkar ha en integrerad relation med respektive stadsdel, trots att det är något som stadsdelarna Västra Göteborg och Norra Hisingen förespråkar. Att ha i åtanke är dock att detta endast är ett litet urval av samtliga aktiva föreningar inom stadsdelarna, och att resultatet skulle kunna se helt annorlunda ut om andra föreningar istället hade valts som respondenter.

Föreningsbidrag som offentligt styrmedel?

Syftet med denna uppsats är att försöka ge en ökad kunskap och förståelse kring om och i så fall hur Göteborgs stad arbetar med föreningsbidrag som styrmedel, det vill säga som ett verktyg för att styra föreningslivet åt önskade riktningar. Vilket nämnts tidigare så skapar den offentliga sektorn både förutsättningarna och ramarna som de ideella aktörerna verkar inom, detta görs bland annat genom lagstiftning, uppbyggnad och politik (Trägårdh 2012). De olika stadsdelarna som har intervjuats i uppsatsen handhar olika former av stöd och de benämns även på olika sätt. De olika formerna av bidrag som har presenterats ovan är verksamhetsstöd, riktat stöd, stimulansbidrag och selektivt stöd. Samtliga stöd bortsett från verksamhetsstödet är stöd som ges för specifika aktiviteter och verksamheter som ligger *utanför* föreningens ordinarie verksamheter, som exempelvis lovaktiviteter inom den aktuella stadsdelen.

Kraven är inte generellt påtvingande från stadsdelens sida, utan det är först när en förening önskar erhålla föreningsstöd från sin stadsdel som det krävs att de skapar en verksamhet/aktivitet som faller inom ramarna för vad stadsdelen anser vara prioriterade områden. Det är således först i detta skede som kraven blir påtvingande. Stadsdelarnas föreningsbidrag kan inte ses som ett styrmedel som grundar sig i stadsdelarnas auktoritet, utan istället snarare på föreningarnas vilja och behov av extra resurser (Statskontoret 2004, Feltenius 2011). Föreningarna kan tänkas önska få ett ekonomiskt stöd från sin stadsdel för att

möjliggöra större och fler aktiviteter, men för att erhålla detta stöd så krävs att deras verksamheter är på ett visst specificerat sätt.

”Man försöker skicka en signal, en styrning av deras verksamhet mot till exempel mer flickor, mänskliga rättigheter, och trycka på dessa saker.” – Angered

”Vissa föreningar har lärt sig att anpassa sig och vissa föreningar försöker och vissa föreningar skiter fullständigt i det. De söker en gång och sedan avslås ansökan och då vill de inte mer.” – Norra Hisingen

För att det ska fungera som ett effektivt styrmedel kan det dock tänkas att det krävs att föreningslivet faktiskt anpassar sig efter de krav och riktlinjer som ställs från stadsdelens sida. Samtliga stadsdelsrepresentanter som intervjuats menar att det finns föreningar som anpassar både sig själva och sina aktiviteter utifrån de krav och riktlinjer som finns kring föreningsstödet. I de fall detta inträffar kan det ses som ett tecken på att föreningarna utsätts för en extern styrning då de önskar ta del av det stöd som går att erhålla.

”Det är framför allt barn- och ungdomsföreningar som beviljas bidrag, men inte någon speciell aktivitet så. Det kan vara alla aktiviteter men vi försöker ha en så könsjämlig verksamhetskarta som möjligt [...] sedan försöker vi också ha som fokus att ha så mycket gratisaktiviteter som möjligt.” – Västra Göteborg

De tre stadsdelarna handhar alla en form av selektivt stöd, vilket beviljas för aktiviteter som går *utanför* föreningarnas ordinarie verksamhet. Angered har även ett så kallat verksamhetsstöd vilket innebär ett ekonomiskt stöd för en förenings ordinarie verksamhet. Dock måste verksamheten vara mervärdesskapande och ses som ett viktigt inslag för de boende i stadsdelen. Under intervjun med Förening B framkommer det att föreningen inte lyckats erhålla någon information rörande vad en mervärdesskapande verksamhet innebär, något som kan tänkas innebära att stadsdelen har misslyckats i sina försök att styra föreningarna till att skapa aktiviteter och verksamheter som faller inom det området.

Vilket har nämnts tidigare så är de mer generella bidragen de med minst styreffekt, som exempelvis organisationsbidrag (Folkbildningsrådet 2011; Prop. 2009/10:55; Johansson 2001). Stadsdelarna som undersökts i denna studie har alla en form av bidrag som har en viss

styrande effekt; ju mer beroende föreningarna är av finansieringen desto mer kan de tänkas anstränga sig för att uppfylla de krav och riktlinjer som finns inom respektive stadsdel. När föreningarna förändrar sin verksamhet eller anpassar sina aktiviteter utifrån stadsdelens krav blir således föreningsbidragen en form av styrmedel som får dem att röra sig åt en viss riktning. Det kan exempelvis tänkas att stadsdelarna har störst chans att påverka föreningar så som Förening A och Förening D som båda uttrycker både ett beroende och en oro.

Det finns olika former av styrmedel som den offentliga sektorn använder sig av, vilket nämnts tidigare. De två typer av styrmedel som går att urskilja och applicera på stadsdelarnas föreningsstöd är finansmakt och kontrollmakt. Enligt Statskontorets rapport (2004) så består finansmakten av två delar varav en av dessa är den finansiella styrningen. Finansiell styrning innebär att den offentliga sektor ger bidrag till olika ändamål och att det existerar regleringar kring hur bidragen kan och får användas (Statskontoret 2004), detta är något som definitivt går att applicera på det föreningsstöd som finns inom de tre stadsdelarna. Kontrollmakten är även det ett styrmedel som har ökat under de senare åren inom de undersökta stadsdelarna, något som tydliggjorts ytterligare vid intervjuer med både tjänstepersoner och föreningsrepresentanter. Kontrollmakten är något som uppstår ur bidragsgivandet, således är det ekonomiska stödet en förutsättning för att stadsdelarna ska kunna utöva kontrollmakt gentemot det lokala föreningslivet. Kraven på exakta redovisningar och rapporter är något som för med sig varierande uppfattningar och åsikter från föreningarnas sida, för vissa föreningar ses detta som något betungande medan andra föreningar förespråkar en ännu tydligare kontroll från stadsdelarnas sida, detta för att säkerställa att föreningarna faktiskt genomför de verksamheter som de erhållit pengar för. För att det ska kunna existera en god samverkan mellan den ideella och den offentliga sektorn krävs det enligt litteraturen både transparens och insyn (Folkbildningsrådet 2011). Transparens och insyn är två aspekter som förespråkas mycket av de tjänstepersoner som arbetar med föreningsstöd i stadsdelarna, och detta kan ses som något som ingår i den så kallade kontrollmakten.

Något som är problematiskt kring styrmedelaspekten är att föreningsbidrag och föreningsstöd inte är lagstadgat. Med anledning av detta, och vilket framkommit i intervjuerna med tjänstepersoner, så finns det en tendens att området blir en form av budgetregulator/budgetventil. Således blir föreningsstödet inte ett styrmedel som bidrar med en kontinuitet för varken föreningarna eller för stadsdelarna. Anvisningar och riktlinjer

förändras från år till år, och aktiviteter och verksamheter som ett år ansetts vara bidragsberättigade kan året efter ses som icke-bidragsberättigade.

”Under alla dessa år så har de ändrat så många gånger fram och tillbaka gällande vad man får söka för, vad man inte får söka för, och sedan kommer det tillbaka så man får söka för det. Och så har man missat det. Det kan vara lite rörigt.” (Förening D)

Problematiken kring den bristfälliga kontinuiteten är något som har framkommit från både tjänstepersoner och föreningsrepresentanter. Tjänstepersonen från Angered uttrycker att de försöker styra verksamheterna mot prioriterade riktningar och således försöker skicka en signal rörande vad som ses som viktigt. Dock försvåras detta när det inte existerar en kontinuitet och stringens i styrningssignalen. Det som prioriteras av stadsdelarna bör inte vackla fram och tillbaka, det blir då något som försvårar en styrning.

Frågan är då hur väl föreningsbidragen faktiskt uppfyller sitt syfte som ett offentligt styrmedel gentemot civilsamhället och dess föreningsliv. Det visar sig, och framkommer, att föreningarna, i olika utsträckning, anpassar sig efter de krav och riktlinjer som finns rörande ett ekonomiskt stöd, detta med anledning av att det finns ett behov och en vilja av en extra finansiering. Generellt sett skulle man kunna tänka sig att föreningarnas beroende av den offentliga finansieringen leder till en anpassning som gör att föreningsbidrag fungerar som en form av styrmedel från stadsdelens sida. Förening A och Förening D uttrycker en stor oro och osäkerhet rörande framtiden och rörande föreningarnas överlevnad. Med tanke på att de är beroende av den offentliga finansieringen skulle det, i större utsträckning, kunna tänka sig vara troligt att de väljer att anpassa sig efter de krav som uppkommer från stadsdelarna.

Utifrån tidigare forskning (Statskontoret 2004; Feltenius 2011) så kan styrmedel antingen kategoriseras som hårda eller mjuka sådana. Med anledning av att det finns riktlinjer och krav för vilka aktiviteter och verksamheter som kan erhålla ekonomiskt stöd och även omfattande kontrollkrav efter erhållet stöd så hamnar stadsdelarnas olika former av bidrag inom kategorin hårda styrmedel. Det är dock inte ett styrmedel som bottnar i stadsdelarnas auktoritet, vilket nämnts tidigare, utan istället handlar det snarare om att föreningarna har ett behov eller en önskan om en extra finansiering.

Så ja, inom de tre stadsdelarna som har undersökts i denna uppsats, det vill säga Angered, Norra Hisingen och Västra Göteborg, så kan föreningsstödet ses som en typ av styrmedel som gör att föreningarna anpassar sig och skapar verksamheter och aktiviteter vilka prioriteras av den stadsdel som de är verksamma inom. Allt bidragsgivande, som inte är av det mer generella slaget, tenderar att på något sätt skapa en styrande effekt. Stadsdelarna i studien väljer själva vilka typer av aktiviteter som de anser är av hög prioritet och inom Göteborgs stad bestäms det hur en förening bör vara för att kunna erhålla stöd, det vill säga vad som anses vara en bidragsberättigad förening. Detta är således faktorer som kan komma att påverka föreningslivet och de enskilda föreningarna. Är då styrmedlet något som skulle kunna tänkas påverka *relationen* mellan de olika sektorerna? Om föreningsbidragen hade varit mer generella och således inte lika styrande så skulle man kunna tänka sig att föreningarna skulle ha svarat på ett annorlunda sätt. Utifrån tidigare forskning så förhåller sig vanligtvis kontrollen på en lägre nivå vid mer generella bidrag. Det är även i anknytning till bidragen som största delen av kontakten sker mellan föreningslivet och stadsdelarna, och denna kontakt och kommunikation är något som eventuellt skulle kunna tänka sig minska om stadsdelarna hade haft mindre styrande bidrag.

SLUTSATSER

I kommande avsnitt avslutas uppsatsen genom att ”knyta samman säcken” och presentera de slutsatser som har genererats av det studerade materialet. Avslutningsvis ges även förslag till vidare forskning.

Vilket framkommit tidigare så anses civilsamhället bygga på medborgarnas humanitet jämfört med politikernas professionalism och vilja att påverka och de olika sfärerna har utöver det även olika logiker och sätt att ses som rationella (Trägårdh 2008). Med anledning av detta kan förändringen rörande föreningsstödet med den ökade kontrollen och de ökade kraven vara svår för föreningslivet. Eftersom de olika sfärerna har olika förhållningssätt, förutsättningar, krav och slutligen olika synsätt så kan något som ter sig självklart för en sfär vara problematiskt för en annan. I och med detta är det inte konstigt att svaren från tjänstepersonerna inom den offentliga sektorn skiljer sig något från svaren från föreningsrepresentanterna.

Vad är det då som kännetecknar relationen mellan de lokala föreningarna och de utvalda stadsdelarna inom Göteborgs stad? Relationen kännetecknas av en god kontakt och kommunikation mellan föreningslivet och stadsdelarnas föreningskonsulenter. Med anledning av att majoriteten av föreningarna inte anser sig kunna påverka eller har något inflytande i bidragsprocessen så kan det inte ses som en integrerad relation. Genom den skandinaviska forskningen så anses relationen mellan civilsamhället och den offentliga sektorn kännetecknas av både beroende och närhet. Närheten framkommer utifrån intervju svaren, men dock inte en integrerad sådan. Beroendet, å andra sidan, är en aspekt som inte är lika framträdande. Det är främst två föreningar som faktiskt anser sig vara beroende av stadsdelarnas finansiering medan de andra föreningarna inte uttrycker samma oro. Detta är något som kan tänkas vara annorlunda för ideella föreningar och organisationer som är verksamma inom andra områden, exempelvis inom välfärd och omsorg. Där existerar det på ett annat sätt ett större ömsesidigt beroendeförhållande mellan de två sfärerna.

Uppfattningarna från föreningslivet har varit varierande, och således finns det även en variation rörande på vilka sätt relationen mellan det lokala föreningslivet och den offentliga sektorn kännetecknas. Den ökade byråkratin och kontrollerna är något som kan kännas både betungande och tidskrävande för föreningarna, och även som något som ses som integritetskränkande. Å andra sidan kan föreningarna se den ökade kontrollen som något

positivt och något som ger föreningen en större extern legitimitet. Det vill säga att föreningarna genom sitt rapportering till sin stadsdelsförvaltning har en extern aktör som kan rekommendera föreningen och påtala att den sköter sitt arbete på ett korrekt sätt och därmed är en trovärdig aktör.

En svårighet som existerar rörande föreningsstöd är att synen på bidragen kan komma att skilja sig åt mellan olika kommuner (Folkbildningsrådet 2011). Detta är något som även är aktuellt rörande Göteborgs stads olika stadsdelar. Medborgare och föreningar kan ofta tendera att se stadsdelsgränserna på ett annat sätt än som sig bör enligt riktlinjer och anvisningar. Med anledning av detta kan det uppkomma svårigheter för en förening som vill söka stöd för verksamheter över stadsdelsgränserna eller i två separata stadsdelar. Då det finns olika prioriteringar i de olika stadsdelarna gällande vilka aktiviteter och verksamheter som kan erhålla stöd så kan det som förening vara svårt att veta vad som gäller i vilken stadsdel, och det kan således försvåra för verksamheter över stadsdelsgränserna.

Kan man då tänka sig att uppbyggnaden av bidragssystemet och bidragsförfarandet påverkar relationen mellan den offentliga sektorn och det lokala föreningslivet? Ingen av föreningsrepresentanterna är helt nöjda med hur det i dagsläget fungerar i stadsdelarna. Genom denna studie visas vikten av att föreningslivet faktiskt får komma med synpunkter och även får komma till tals. Föreningslivet har en långtgående tradition inom det svenska samhället, och gör även mycket gott. Det är få av föreningarna som känner att de har någon möjlighet till kontakt med högre tjänstepersoner eller lokala politiker. Samtliga anser dock att de har en relativt god kontakt med de närmaste tjänstepersonerna, men känner som sagt ingen möjlighet till inflytande i stadsdelen som helhet. Tjänstepersonerna förespråkar en närhet och vikten av en god kommunikation, men vad beror det på att föreningsrepresentanterna känner att det finns ett bristande engagemang från de högre nivåerna? Kan det bero på att stadsdelarna, det vill säga de högre tjänstepersonerna och politikerna, inte anser att de är beroende av sitt lokala föreningsliv och att de således inte tar sig den tiden som behövs?

I anknytning till stadsdelarnas olika föreningsstöd så finns en mängd krav och riktlinjer som föreningarna och dess verksamheter måste uppfylla för att kunna erhålla ett ekonomiskt bidrag. Detta är något som kan göra att föreningar inom samma kontext tenderar att bli likriktade. Med anledning av att tjänstepersonerna konstaterar att föreningar anpassar sig utifrån de krav som ställs så kan en legitim gissning vara att ju fler föreningar som är

beroende av ekonomiskt stöd och således anpassar sig, desto mindre blir mångfalden inom föreningslivet, i alla fall ytligt sett. Tendenser till likriktning framkommer inte utifrån intervjuerna med föreningsrepresentanterna, men det finns betydligt fler aktiva föreningar inom stadsdelen och antagligen behövs ett större urval för att kunna kommentera detta.

Något som är viktigt att ha i åtanke är att syftet inte är att generalisera och således dra slutsatser för hela det lokala föreningslivet i stadsdelarna, utan att de intervjuer som har genomförts med föreningsrepresentanterna snarare är exemplifieringar av de uppfattningar som finns ute bland föreningarna. Det är således mycket möjligt att resultatet hade blivit annorlunda och att relationen hade kännetecknats av andra aspekter om urvalet hade bestått av andra föreningsrepresentanter.

Slutligen kan det konstateras att föreningarna i stor utsträckning är nöjda med hur föreningskonsulenterna arbetar, och med den kontakt som finns dem emellan. De är dock mindre nöjda med själva bidragsförfarandet som har blivit mer komplicerat, mer tidskrävande, mindre anpassat utifrån hur dagens föreningar ser ut och med sämre förutsättningar för föreningarna. Ett vitalt och levande föreningsliv är någonting som bidrar med stora värden till samhället som vi lever i, och för att detta ska fortsätta existera och pulsera i kommuner och stadsdelar så krävs ett engagemang, en kontinuerlig dialog och en förståelse för de olika sfärernas betydelse och kraft.

”De borde veta vad konsekvenserna blir. Eller var effekten slår någonstans. [...] det tror jag att de måste lära sig, att ta sig den tiden.”(Förening A)

Vidare forskning

Vi lever i ett föränderligt samhälle. Något som har framkommit är att även den ideella sektorn genomgår en utveckling gentemot andra typer av sammanslutningar; människor väljer att organisera sig på andra sätt än vad de tidigare gjort. Föreningsbildning, med allt vad det innebär, kanske i framtiden kommer att övergå till mer lösa sammanslutningar. Dessa olika former av sammanslutningar riskerar att hamna utanför systemet med anledning av att dagens stödssystem i många fall är utformade utifrån de traditionella föreningsbildningarna. Något som skulle vara intressant skulle vara att se hur utvecklingen i dagsläget ser ut och hur den offentliga sektorn arbetar för att försöka stödja även dessa sammanslutningar och aktörer.

Under intervjuerna har det framkommit att det stöd som finns inte är anpassat utifrån hur dagens föreningar arbetar eller är uppbyggda, och detta är något som skulle vara givande att studera vidare.

Referenslista

Arvidson, M. & Lyon, F. (2013). Social Impact Measurement and Non-profit Organisations: Compliance, Resistance, and Promotion. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*; 25 (4): 869-886

Ekengren, A-M. & Hinnfors, J. (2012). *Uppsatshandbok. Hur du lyckas med din uppsats*. Lund: Studentlitteratur

Feltenius, D. (2011). Decentraliserad äldreomsorg under förändring. *Offentlig förvaltning, Scandinavian Journal of Public Administration*; 14 (3-4): 61-85

Folkbildningsrådet (2011). *Politiken för det civila samhället – ur det civila samhällets perspektiv*. Stockholm: Folkbildningsrådet.

Fridolfsson, C. (2011). Trosbaserade organisationer och den svenska välfärden. I Hellberg, A-S., Karlsson, M., Larsson, H., Lundberg, E. & Persson, M. (red.). (2011) *Perspektiv på offentlig verksamhet i utveckling. Tolv kapitel om demokrati, styrning och effektivitet*. Örebro universitet, 83-98

Göteborg stad (2013). *Förslag till riktlinjer för föreningsstöd*.

Göteborgs stad (2014a). *Policy avseende stöd och stimulans till föreningslivet i Västra Göteborg*.

Göteborgs stad (2014b). *Riktlinjer för föreningsstöd i SDN Angered*.

Göteborgs stad (2015). *Budget Göteborgs stad, 2015*.

Göteborgs stad (2016a). *Anvisningar för selektiva föreningsbidrag*.

Göteborgs stad (2016b). *Budget 2016. För ett jämlikt och hållbart Göteborg*.

Göteborgs stad (2016c). *Regler för föreningsbidrag*.

Göteborgs stads hemsida 1, senast avläst 23 maj 2016, klockan 10:30:
https://goteborg.se/wps/portal/invanare/kultur-o-fritid/bidrag-stipendier/ansok-bidrag-foreningar!/ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfljo8ziAwy9Ai2cDB0N_N0t3Qw8Q7wD3Py8fSyMnU30wwkpiAJKG-AAjgb6BbmhigC7LicP/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

Göteborg stads hemsida 2, senast avläst 23 maj 2016, klockan 10:42:
http://goteborg.se/wps/portal/invanare/kultur-o-fritid/foreningar/rad-stod-till-foreningar/radgivning!/ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfljo8ziAwy9Ai2cDB0N_N0t3Qw8Q7wD3Py8fSxc_Iz0wwkpiAJKG-AAjgb6BbmhigAL4REs/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

Göteborgs stad statistikhemsida, senast avläst 16 mars, klockan 9:04:
<http://www4.goteborg.se/prod/G-info/statistik.nsf>

- Harding, T. (2012a). *Framtidens civilsamhälle. Underlagsrapport 3 till Framtidskommissionen*. Stockholm: Elanders Sverige AB
- Harding, T. (2012b). Folkbildningsfältets grindvakter, en studie i organisatorisk isomorfi. I Wijkström, F. (red.). (2012) *Civilsamhället i samhällskontraktet, en antologi om vad som står på spel*. Stockholm: European Civil Society Press, 155-171
- Johansson, S. (2001). *Självständiga rörelser eller kommunala underleverantörer? Ideella organisationers roll i välfärdssystemet*. Kungälv: Livréna Grafiska AB
- Johansson, S. (2005a). *Ideella mål med offentliga medel. Förändrade förutsättningar för ideell välfärd*. Stockholm: Sober Förlag
- Johansson, S. (2005b). *Kommunalt stöd till sociala ideella organisationer. Omfattning, utveckling och former*. Rapport från Socialstyrelsen, artikelnr. 2005-123-6
- Kuhnle, S. & Selle, P. (1992) *Government and voluntary organizations*. Bristol:Avebury
- Lundberg, E. (2011). Forskning om relationen mellan det civila och offentliga samhället. I Hellberg, A-S., Karlsson, M., Larsson, H., Lundberg, E. & Persson, M. (red.). (2011) *Perspektiv på offentlig verksamhet i utveckling. Tolv kapitel om demokrati, styrning och effektivitet*. Örebro universitet, 71-80
- Lundåsen, S. (2010). *Demokratiskola eller hälsoprojekt: forskning om föreningsliv, socialt kapital och inflytande*. Stockholm: Sektor3
- Lövin, I. (2015). *Lövin (MP): Så stärker vi demokratin*. Svenska Dagbladet. 2 juli. <http://www.svd.se/lovin-mp-sa-starker-vi-demokratin/om/almedalsveckan-2015> (hämtad 2016-04-22)
- Maltby, J. (2008). There is no such thing as audit society: A reading of Power, M.(1994a) "The Audit Society". *Ephemera: Theory and Politics in Organizations*
- Meyer, J. W., & Rowan, B. (1977). Institutionalized organizations: Formal structure as myth and ceremony. *American Journal of Sociology*, 83(2), 340-363
- Olsson, T. (2008) *Från predikanter till aktivister. Föreningsliv och samhälle i utveckling. 2*. Uppl. Borlänge: Förlags AB Björnen
- Pevcin, P. (2012). Measuring and explaining the development of the civil society sector. *Journal for General Social Issues*; 21 (3): 631-650
- Power, M. (2000). The Audit Society – Second Thoughts. *International Journal of Auditing*, 4(1), 111-119
- Proposition 2009/10:55. *En politik för det civila samhället*.
- Reuter, M. (2012) Överenskommelsen som spegel och arena. Beträktelser över ett avtal i tiden. I Wijkström, F. (red.). (2012) *Civilsamhället i samhällskontraktet, en antologi om vad som står på spel*. Stockholm: European Civil Society Press, 219-244

SFS 1974:152. *Regeringsformen*.

SKL (2009). *Positionspapper. Civilsamhället som utvecklingskraft*. Stockholm

SKL (2013). *Resultatrapport. Program för hållbar jämställdhet*. Göteborg.

Stigendal, M., Östergren P. & Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö (2013). *Malmöns väg mot en hållbar framtid: hälsa, välfärd och rättvisa*. 3. uppl. Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö, Malmö

Statskontoret (2004). *Bidrag till ideella organisationer. Kartläggning, analys och rekommendationer*. Rapport 2004:17. Stockholm: Statskontoret.

Trägårdh, L. (2008) Det civila samhällets karriär som vetenskapligt och politiskt begrepp i Sverige. *Tidsskrift för samhällsforskning*; 49 (4): 575-594

Trägårdh, L. (2012) Det borgerliga samhällets återkomst. I Wijkström, F. (red.). (2012) *Civilsamhället i samhällskontraktet, en antologi om vad som står på spel*. Stockholm: European Civil Society Press, 291-306

Uphoff, N. & Krishna, A. (2004) Civil society and public sector institutions: more than a zero-sum relationship. *Public administration and development*; 24: 357-372

Widerberg, K. (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur

Wijkström, F. & Lundström, T. (2002) Den ideella sektorn. Organisationerna i det civila samhället. Stockholm: Sober Förlag

Wijkström, F. (2012) Mellan omvandling och omförhandling. Civilsamhället i samhällskontraktet. I Wijkström, F. (red.). (2012) *Civilsamhället i samhällskontraktet, en antologi om vad som står på spel*. Stockholm: European Civil Society Press, 3-33.

Bilagor

Nedan presenteras de intervjuguider som har använts vid mötet med föreningsrepresentanter och tjänstepersoner inom de utvalda stadsdelarna.

Bilaga 1

Intervjuguide, föreningsrepresentanter

ALLMÄNT OM FÖRENINGEN

1. Vad gör er förening och vad har du för roll inom föreningen?
2. Hur arbetar ni och hur är ni organiserade?
3. Hur länge har ni varit aktiva inom stadsdelen?

FINANSIERING

4. Vilka olika inkomstkällor har er förening?
5. Hur många år har er förening sökt om ekonomiskt stöd från stadsdelen?
6. Hur många gånger har ni beviljats stöd?
7. Om ni inte har beviljats stöd, vad har det då berott på?

KONTROLL

8. Hur fungerar föreningsstödet i stadsdelen?
9. Känner ni att kraven har förändrats på något sätt under de år som ni ansökt om bidrag?
 - Om ja, på vilket sätt?
10. Känner ni att ni måste anpassa er utifrån de krav och riktlinjer som finns?
 - Om ja, på vilka sätt?
11. Har ni någon möjlighet att påverka riktlinjerna och kraven från kommunen?
12. Vilken insyn och inflytande har kommunen över er verksamhet?

KOMMUNIKATION OCH KONTAKT

13. Hur fungerar det att komma i kontakt med tjänstepersoner/politiker inom kommunen/stadsdelen?
14. Hur fungerar dialogen/kontakten med stadsdelsförvaltningen?
15. I vilka situationer kommer ni i kontakt med stadsdelsförvaltningen?
 - Vad handlar kontakten oftast om?

ALLMÄNT

16. Vad anser ni skulle förbättra stödet från kommunen?
17. Hur ser framtiden ut för er förening och er verksamhet?

Bilaga 2

Intervjuguide, föreningssamordnare i stadsdelsförvaltningar:

1. Vill du börja med att berätta vem du är och vad du arbetar med?
2. Hur länge har du arbetat här?
3. Vilken syn har du på det ideella föreningslivet?
4. På vilka sätt arbetar ni med det lokala föreningslivet?
5. Vad är det som är så viktigt med ett lokalt föreningsliv?

FINANSIERING OCH KONTROLL

6. Vilket ansvar anser du att ni som en kommunal aktör har rörande föreningsliv och arbetet med föreningsbidrag?
7. Ett av villkoren för ekonomiskt stöd är att föreningen ska ha en verksamhet som ses som mervärdesskapande för invånare i stadsdelen. Vad innebär mervärdesskapande i denna kontext? (endast en fråga rörande stadsdelen Angered)
8. Anser du att ni har en god insyn i föreningarnas organisation och deras verksamheter?
 - Hur fungerar denna insyn? Är insynen viktig?
9. Brukar föreningarna anpassa sig utifrån de krav som finns för att bli beviljade bidrag?
 - Om ja, på vilka sätt märks detta?

KOMMUNIKATION OCH KONTAKT

10. Hur skulle du beskriva relationen mellan stadsdelsförvaltningen och det lokala föreningslivet?
11. Träffar ni ofta lokala föreningar?
 - Varför / varför inte?
12. Hur skulle du beskriva kontakten med föreningarna?
 - Har ni en kontinuerlig kontakt?
 - Vad handlar oftast kontakten om?
 - Vem tar oftast initiativ till kontakt/dialog? Ni eller föreningarna?

ALLMÄNT

13. Ni erbjuder även råd och stöd, dvs icke-ekonomiskt stöd, hur vanligt är detta? På vilket sätt används stödet av föreningarna?
14. Vilka svårigheter anser du att det finns rörande föreningslivet och det kommunala bidragsgivandet?
15. Hur skulle du beskriva den perfekta relationen mellan civilsamhället och kommunen?